

Προαγωγή του Δικαιώματος σε Δίκαιη Δίκη Ατόμων που είναι Ύποπτα ή Κατηγορούνται για Διάπραξη Εγκλημάτων

www.projectfair.eu

Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών

Έργο χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση (JUSTICE PROGRAMME 2014 - 2020). Την αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο του παρόντος εγγράφου φέρουν οι δημιουργοί του και σε καμία περίπτωση αυτό δεν απηχεί τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

© Copyright by the FAIR (802040) consortium, 2018-2020.

Ακρωνύμιο Έργου: FAIR

Τίτλος Έργου: Ενίσχυση της Δίκαιης Δίκης Ατόμων που είναι Ύποπτα ή Κατηγορούνται για Διάπραξη Εγκλημάτων

Συμφωνία Επιχορήγησης Νο.: 802040

Call: JUST-JACC-AG-2017

Θέμα: Επιχορηγούμενες δράσεις για τη στήριξη διεθνικών έργων για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των ατόμων που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων.

Περιγραφή Έργου: Το 2009 το Συμβούλιο Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκή Ένωσης ενέκρινε έναν «οδικό χάρτη» δικονομικών δικαιωμάτων. Το έγγραφο κατέληξε να προτείνει νομοθετικά μέτρα για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των ατόμων που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων (ΑΥΚΔΕ). Ο κύριος στόχος του Έργου είναι η ανάπτυξη ενός πολυγλωσσικού εργαλείου πληροφόρησης, το οποίο θα γνωρίσει στα ΑΥΚΔΕ τα δικονομικά τους δικαιώματα.

Εταίροι του Έργου: VICESSE - Κέντρο για την Κοινωνική Ασφάλεια της Βιέννης, www.vicesse.eu (Αυστρία) (Συντονιστής), LIF - Ίδρυμα Δικαίου και Διαδικτύου, www.netlaw.bg (Βουλγαρία), KEMEA - Κέντρο Μελετών Ασφάλειας, www.kemea.gr (Ελλάδα), και MRGE - Ομάδα Δικαιωμάτων των Μειονοτήτων της Ευρώπης, www.minorityrights.org (Ουγγαρία).

Ημερομηνία έναρξης: 01/10/18

Διάρκεια: 24 μήνες

Ιστοσελίδα: www.projectfair.eu

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ & ΟΡΙΣΜΟΙ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	9
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	9
1.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ	9
1.2.1 ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	9
1.2.2 ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	10
1.2.3 ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ	10
1.2.4 ΙΣΟΤΗΤΑ & ΑΠΟΥΣΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	10
1.2.5 ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	10
1.2.6 ΑΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑ	10
1.3 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	10
1.3.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
1.3.2 ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΚΗ	11
1.3.3 ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ	13
1.3.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ/ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	14
1.3.5 ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	14
1.4 ΕΝΤΟΠΙΣΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	14
1.4.1 ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΚΗ	14
1.4.2 ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ	15
1.4.3 ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	16
1.4.4 ΓΕΝΙΚΑ	16
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	17
2.1 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΥ) 2016/343 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	17
2.1.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	17
2.1.2 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙ ΕΝΟΧΗΣ	17
2.1.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΥΚΔΕ	18
2.1.4 ΒΑΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ	18

2.1.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΙΩΠΗΣ	18
2.1.6 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΚΗ	18
2.1.7 ΕΡΗΜΟΔΙΚΙΑ	18
2.1.8 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΝΕΑ ΔΙΚΗ	19
2.1.9 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ	19
2.1.10 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	20
2.2 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΥ) 2010/64 ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	22
2.2.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	22
2.2.2 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ	22
2.2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	22
2.2.4 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	23
2.2.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	23
2.2.6 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ	23
2.2.7 ΓΡΑΠΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ	23
2.2.8 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	24
2.2.9 ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ	24
2.2.10 ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ	24
2.2.11 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	24
2.3 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΥ) 2016/1919 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΠΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	25
2.3.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	25
2.3.2 ΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	25
2.3.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	25
2.3.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	26
2.3.5 ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	26
2.3.6 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	26
2.3.7 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	27
2.3.8 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	27
2.3.9 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΝΟΜΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	27
2.3.10 ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	28
2.3.11 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	28
2.4 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΥ) 2013/48 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΣΤΙΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΓΙΑ	

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΞΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	28
2.4.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	28
2.4.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ	28
2.4.3 ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ	28
2.4.4 ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΡΙΣΗ	29
2.4.5 ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ	31
2.4.6 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΑΣΙΑ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	31
2.4.7 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΠΡΟΞΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	31
2.4.8 ΑΡΝΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ	32
2.4.9 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	32
2.4.10 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	32
2.5 ΟΔΗΓΙΑ 2012/13 ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	33
2.5.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	33
2.5.2 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΙΑΚΙΩΜΑΤΑ	34
2.5.3 ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	34
2.5.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	35
2.5.5 ΔΙΑΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ	35
2.5.6 ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	35
2.5.7 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	35
2.6 ΟΔΗΓΙΑ 2016/800 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΠΤΑ Η ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΑ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	36
2.6.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	36
2.6.2 ΗΛΙΚΙΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	36
2.6.3 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	38
2.6.4 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ	38
2.6.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	38
2.6.6 ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ	38
2.6.7 ΣΤΕΡΗΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	40
2.6.8 ΕΓΚΑΙΡΟΣ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	40
2.6.9 ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΣΚΟΥΝΤΑ ΤΗ ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	40
2.6.10 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗ ΔΙΚΗ	40
2.6.11 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	41

2.6.12 ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ	41
2.6.13 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	41
2.6.14 ΚΟΣΤΟΣ	41
2.6.15 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	42
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	42
3.1 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	42
3.2 ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ	45
3.3 ΔΙΚΑΣΤΕΣ	48
3.4 ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	50

ΑΥΚΔΕ	Άτομα Ύποπτα ή Κατηγορούμενα για Διάπραξη Εγκλημάτων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕΔΑ	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΔΕΕ	Διεθνές Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης
ΤΠΕ	Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνιών

Το Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών του Έργου FAIR (D.2.4) απευθύνει συστάσεις σε επιλεγμένους επαγγελματίες/υπηρετούντες στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης (συγκεκριμένα σε αστυνομικούς, εισαγγελείς, δικαστές και δικηγόρους) για την καθημερινή τους εργασία, προκειμένου να προαχθεί το δικαίωμα δίκαιης δίκης για άτομα που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα για εγκλήματα (ΑΥΚΔΕ). Επιπλέον, το παρόν εγχειρίδιο περιλαμβάνει ακριβή και επικαιροποιημένη γνώση όσον αφορά την εφαρμογή έξι Οδηγιών της ΕΕ («οδικός χάρτης» δικονομικών δικαιωμάτων) στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία, καθώς και τις πρακτικές προκλήσεις που αναδύονται για τις Αρχές Επιβολής του Νόμου και τα άτομα που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα για εγκλήματα.

Το Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών FAIR παρουσιάζει δεδομένα και πληροφορίες που προέκυψαν από την έρευνα, η οποία υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Έργου από τον Ιανουάριο του 2019 έως και τον Μάρτιο του 2019. Τα εν λόγω δεδομένα συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν από τα μέλη της κοινοπραξίας «FAIR», συγκεκριμένα από τα ακόλουθα: VICESSE - Κέντρο για την Κοινωνική Ασφάλεια της Βιέννης (Αυστρία), LIF - Ίδρυμα Δικαίου και Διαδικτύου (Βουλγαρία), KEMEA - Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (Ελλάδα), και MRGE - Ομάδα Δικαιωμάτων των Μειονοτήτων της Ευρώπης (Ουγγαρία).

Το Εγχειρίδιο χωρίζεται σε τρεις κύριες ενότητες. Η πρώτη Ενότητα καταθέτει έναν ορισμό για «τις καλές πρακτικές» στο πλαίσιο του Έργου FAIR. Κατά συνέπεια, καθορίζονται οι κατευθυντήριες αρχές και τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών και ακολουθούν εντοπισμένα παραδείγματα καλών πρακτικών από τις χώρες - εταίρους. Στη δεύτερη Ενότητα (συγκριτική ανάλυση των έξι Οδηγιών) παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα της έρευνας που προηγήθηκε του παρόντος, ήτοι Έκθεση Συλλογής Δεδομένων (D2.2) και Αξιολόγηση της Νομοθεσίας (D2.3). Τέλος, η τρίτη Ενότητα απευθύνει συστάσεις σε επιλεγμένες ομάδες επαγγελματιών/υπηρετούντων στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης στην προοπτική της υιοθέτησης των καλών πρακτικών.

Η μακρά εξειδίκευση των εταίρων του Έργου FAIR στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης καθώς και η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης του Έργου FAIR, καταδεικνύουν ότι θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη θεσμοθέτηση των καλών πρακτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ικανοποιητική εφαρμογή των δικονομικών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται στις σχετικές Οδηγίες. Ουσιαστικά, το Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών του Έργου FAIR εξετάζει την ανάγκη βελτίωσης της γνώσης των επαγγελματιών της ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά τα νέα ευρωπαϊκά πρότυπα και σκοπεύει να εμπνεύσει την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των χωρών – εταίρων της Κοινοπραξίας και να ενισχύσει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη των υπόπτων ή κατηγορουμένων για διάπραξη εγκλημάτων (ΑΥΚΔΕ).

Ενότητα 1: Καλές Πρακτικές

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Στο πλαίσιο του έργου FAIR, οι «καλές πρακτικές» είναι εκείνες οι πρακτικές, οι οποίες διασφαλίζουν ότι τα ΑΥΚΔΕ που υπάγονται στην δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους της Ε.Ε. έχουν πρόσβαση στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και σε όλα τα δικαιώματα που ορίζονται στις Οδηγίες¹, ανεξάρτητα από το πολιτικό, κοινωνικό, εθνικό, θρησκευτικό ή γλωσσικό πλαίσιο τους. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια των «καλών πρακτικών» αναφέρεται σε καθιερωμένες διαδικασίες ή μοντέλα εργασίας που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά σε ορισμένα (κρατικά) πλαίσια με δυνατότητα μεταφοράς σε άλλα κράτη μέλη, επομένως διακρίνονται από ένα συγκεκριμένο βαθμό δυνατότητας μεταφοράς.

1.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η κοινοπραξία του Έργου FAIR αναγνωρίζει ότι η προσαρμογή ορισμένων πρακτικών μπορεί να είναι δύσκολη λόγω διαφορετικών νομικών πολιτισμών και κρατικών πλαισίων, ωστόσο οι ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές διατυπώθηκαν, αφενός, βάσει της πλούσιας εμπειρίας των εταίρων του Έργου FAIR στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, αφετέρου, ως αποτέλεσμα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο δεύτερο Πακέτο Εργασιών, FAIR State of the Art, πιο συγκεκριμένα της Έκθεσης Συλλογής Δεδομένων (D2.2) και της Αξιολόγησης της Νομοθεσίας (D2.3), προκειμένου να διασφαλιστεί μια ενοποιημένη προσέγγιση για τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών. Επιπλέον, και συμφώνως με τα ευρήματα του Πακέτου Εργασιών, παρόμοιες αρχές έχουν εντοπιστεί και στη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία².

1.2.1 ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Όλοι οι φορείς που εμπλέκονται σε ποινικές διαδικασίες σέβονται τα δικονομικά δικαιώματα των ατόμων που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για εγκλήματα. Σχετικές νομικές προβλέψεις που διασφαλίζουν την αποτελεσματική συμμετοχή ΑΥΚΔΕ σε ποινικές διαδικασίες εφαρμόζονται στο εκάστοτε κράτος μέλος.

¹ Οδηγίες: 2010/64/EU, 2012/13/EU, 2013/48/EU, (EU) 2016/343, (EU) 2016/800 and (EU) 2016/1919.

² Βλ. Best Practices of Implementation of Human Rights at local and regional level in member states of the Council of Europe and other countries, Monitoring Committee of the Council of Europe, 2014, <https://rm.coe.int/168071aeed>; Cf., Dignity at Trial – Enhancing Procedural Safeguards for Suspects with Intellectual and Psychosocial Disabilities, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, 2018, https://bim.lbg.ac.at/sites/files/bim/attachments/1_handbook_dignity_at_trial.pdf

1.2.2 ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Το εθνικό ποινικό δίκαιο συμμορφώνεται με τις διατάξεις των περιφερειακών και διεθνών ελάχιστων προτύπων³ καθώς και με τις Οδηγίες 2010/64 / ΕΕ, 2012/13 / ΕΕ, 2013/48 / ΕΕ, (ΕΕ) 2016/343, (ΕΕ) 2016/800 , (ΕΕ) 2016/1919.

1.2.3 ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ

Τα διαφορετικά πολιτισμικά, εθνικά, γλωσσικά και κοινωνικά πλαίσια και υπόβαθρα λαμβάνονται υπόψη και γίνονται σεβαστά στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης του κράτους μέλους.

1.2.4 ΙΣΟΤΗΤΑ & ΑΠΟΥΣΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Τα ΑΥΚΔΕ δεν υπόκεινται σε διακρίσεις κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας και αντιμετωπίζονται ισότιμα, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων αναγκών τους.

1.2.5 ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Στα ΑΥΚΔΕ παρέχονται πληροφορίες σε προσβάσιμη και κατανοητή μορφή, λαμβανομένης υπόψη της πιθανής ανάγκης τους για μετάφραση και διερμηνεία.

1.2.6 ΑΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑ

Μια εξατομικευμένη προσέγγιση που αναγνωρίζει και προσαρμόζεται στις διαφορετικές ανάγκες των ΑΥΚΔΕ ενεργοποιείται κατά την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων.

1.3 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Η ακόλουθη υπο-ενότητα παρουσιάζει επλεγμένα κριτήρια για τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών που διευκόλυναν τη διαδικασία εντοπισμού σχετικών παραδειγμάτων από την Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία. Επιπλέον, και σύμφωνα με τα ευρήματα του Πακέτου Εργασιών, παρόμοια κριτήρια έχουν προσδιοριστεί στη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία (βλ. υποσημείωση 2).

³ Όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ECHR) ή η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων Μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (UNCAT).

1.3.1 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κωδικοποίηση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη: Η νομοθεσία της χώρας σας προβλέπει δίκαιη δίκη; Διασφαλίζεται νομικά η ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος; Ποια μέτρα εφαρμόζονται προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότητα ενώπιον του νόμου; Ποια μέτρα εφαρμόζονται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα ΑΥΚΔΕ που δεν μιλούν την επίσημη γλώσσα της χώρας σας λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη (π.χ. είναι διαθέσιμη η μετάφραση των υπαρχουσών πληροφοριών);

Συμμόρφωση με τα σχετικά ελάχιστα πρότυπα για τη στέρηση της ελευθερίας: Εφαρμόζονται στη χώρα σας ελάχιστα σχετικά πρότυπα για την αστυνομική κράτηση, την προσωρινή κράτηση καθώς και άλλες μορφές κράτησης και στέρησης της ελευθερίας (προϋποθέσεις, διάρκεια, συνθήκες κράτησης);

Ύπαρξη ένδικων μέσων για επανόρθωση: Η νομοθεσία της χώρας σας προβλέπει διαδικασίες προσφυγής για επανεξέταση; Τα ΑΥΚΔΕ έχουν πρόσβαση σε ένδικα μέσα για νομική επανόρθωση στη χώρα σας; Διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των επικοινωνιών (π.χ. μεταξύ των ΑΥΚΔΕ και των δικηγόρων τους);

Ύπαρξη φορέων παρακολούθησης: Υπάρχει ένας ανεξάρτητος και αμερόληπτος εθνικός προληπτικός μηχανισμός που παρακολουθεί τους χώρους κράτησης στη χώρα σας (αστυνομικά κέντρα κράτησης, φυλακές, ψυχιατρεία);

1.3.2 ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΚΗ

Αστυνομικά τμήματα με κατάλληλα εξοπλισμένες εγκαταστάσεις: Είναι οι αστυνομικές εγκαταστάσεις εξοπλισμένες με επαρκείς χώρους για τη διεξαγωγή ανακρίσεων στη χώρα σας (π.χ. μη βίαιη ατμόσφαιρα στα αστυνομικά γραφεία, οι αστυνομικοί δεν μεταφέρουν όπλα κατά τρόπο μη ασφαλή στις αστυνομικές εγκαταστάσεις, δεν υπάρχουν συνεχείς εξωτερικές ταραχές ή θόρυβοι μέσα ή γύρω από την αίθουσα ανακρίσεων);

Αναγνώριση των ατομικών αναγκών: Αντιμετωπίζονται τα ΑΥΚΔΕ που ανακρίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να τους επιτρέπεται να κάνουν διαλείμματα εάν είναι απαραίτητο; Οι αστυνομικοί παρέχουν στους ανακρινόμενους κάτι για να πίνουν π.χ. αναψυκτικά;

Αστυνομική κράτηση: Διασφαλίζονται ελάχιστα πρότυπα χώρου και υγιεινής σχετικά με τα κελιά κράτησης στη χώρα σας; Έχουν τα ΑΥΚΔΕ την ευκαιρία να βγουν από το κελί για τουλάχιστον μία ώρα την ημέρα; Λαμβάνουν τα ΑΥΚΔΕ βρώσιμα τρόφιμα και δίνεται προσοχή σε περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται ειδική διατροφή;

Προσωρινή κράτηση: Διασφαλίζονται ελάχιστα πρότυπα χώρου και υγιεινής σχετικά με τα κελιά των κρατουμένων στη χώρα σας; Έχουν τα ΑΥΚΔΕ την ευκαιρία να βγουν έξω από το κελί για τουλάχιστον μία ώρα την ημέρα; Παίρνουν τα ΑΥΚΔΕ βρώσιμα τρόφιμα και δίνεται προσοχή σε περιπτώσεις στις οποίες

απαιτείται ειδική διατροφή; Είναι οι εγκαταστάσεις που προορίζονται για προσωρινή κράτηση εξοπλισμένες με ζώνες καπνίσματος και περιοχές για σωματική άσκηση;

Κατάλληλες μέθοδοι ανάκρισης: Πραγματοποιούνται οι ανακρίσεις από τους αστυνομικούς με σεβασμό και χρήση επικοινωνιακών τεχνικών αποκλιμάκωσης και μείωσης του άγχους (π.χ. αποφυγή επιθετικών μεθόδων ανάκρισης); Οι αστυνομικοί θέτουν ανοιχτές ερωτήσεις; Διασφαλίζεται ότι οι ανακριθέντες έχουν κατανοήσει πλήρως τις ερωτήσεις; Παρέχεται στα ΑΥΚΔΕ αρκετός χρόνος για να απαντήσουν, να επαναλάβουν ή να ρωτήσουν ξανά εάν είναι απαραίτητο και να παρουσιάσουν την απάντηση / εξήγησή τους στους αστυνομικούς; Διασφαλίζουν οι ανακριτικές αρχές μια εξατομικευμένη προσέγγιση όσον αφορά τη διάρκεια και τις περιστάσεις της ανάκρισης (π.χ. δυνατότητα συγκέντρωσης του ΑΥΚΔΕ, πιθανή ανάγκη για διαλείμματα);

Ύπαρξη διαδικασιών αξιολόγησης: Έχουν τα ΑΥΚΔΕ την ευκαιρία να δώσουν ανώνυμα σχόλια σχετικά με τη διεξαγωγή της ανάκρισης καθώς και τον τρόπο με τον οποίο τους δόθηκαν οι πληροφορίες (σχετικά με τα δικαιώματά τους) (π.χ. έντυπο αξιολόγησης/κυτόιο παραπόνων);

Αποτελεσματικές εκτιμήσεις ευαλωτότητας: Υπάρχουν ισχυρότεροι μηχανισμοί αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται από αστυνομικούς και δικαστές προκειμένου να προσδιοριστεί πιθανή των ΑΥΚΔΕ (π.χ. με τη μορφή λίστας ελέγχου, ερωτηματολογίων, επικυρωμένων γνωμοδοτήσεων εμπειρογνομόνων ή άλλων προκαθορισμένων δεικτών) ;

Επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα: Είναι επαρκώς ενημερωμένα τα ΑΥΚΔΕ σχετικά με τα δικονομικά τους δικαιώματα στη χώρα σας (π.χ. πρόσβαση σε δικηγόρο, δικαίωμα σιωπής, δικαίωμα επικοινωνίας με πρόσωπο εμπιστοσύνης, δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την περαιτέρω πορεία της διαδικασίας) ;

Επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τις επανορθωτικές ενέργειες: Ενημερώνονται τα ΑΥΚΔΕ σχετικά με την ύπαρξη και τη δυνατότητα χρήσης μηχανισμών καταγγελίας (π.χ. ΕΕΔΑ, ΕΔΔΑ, Συνήγορος του Πολίτη κ.λπ.) και νομικών επανορθωτικών μέσων στη χώρα σας;

Προσβάσιμη μορφή παρεχόμενων πληροφοριών: Παρέχουν οι αρχές της χώρας σας πληροφορίες σε προσιτή μορφή και γλώσσα, διασφαλίζοντας ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες έχουν γίνει πλήρως κατανοητές πριν από τη διεξαγωγή της ανάκρισης (π.χ. ζητώντας από τα ΑΥΚΔΕ να συνοψίσουν τις πληροφορίες που τους δόθηκαν);

Διασφάλιση πρόσβασης σε δικηγόρο / άτομο εμπιστοσύνης: Έχουν την ευκαιρία τα ΑΥΚΔΕ να συμβουλευτούν έναν δικηγόρο / να επικοινωνήσουν με ένα άτομο εμπιστοσύνης κατά τη σύλληψη στη χώρα σας (π.χ. μέλος της οικογένειας, κηδεμόνας, κοινωνικός λειτουργός);

Πρόσβαση σε ιατρική βοήθεια: Διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ λαμβάνουν ιατρική βοήθεια σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας στη χώρα σας; Οι διαδικασίες ιατρικής βοήθειας προσαρμόζονται στην κατάσταση της υγείας των ΑΥΚΔΕ σε περιπτώσεις όπου αυτό είναι απαραίτητο; Η πρόσβαση σε γιατρό και η πρόσβαση σε φάρμακα διασφαλίζονται σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, ιδίως κατά τη διάρκεια της προσωρινής κράτησης αλλά και της αστυνομικής κράτησης; Τα ΑΥΚΔΕ έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον δικό τους γιατρό; Παρέχεται στα ΑΥΚΔΕ η δυνατότητα να συμβουλευτούν τον γιατρό τους

τακτικά ή όποτε αυτό χρειάζεται; Έχουν οι αρχές τη δυνατότητα να ζητήσουν από τρίτα πρόσωπα εμπιστοσύνης να συνδράμουν ως προς την απαραίτητη φαρμακευτική αγωγή ή ιατρική βοήθεια που απαιτείται από το ΑΥΚΔΕ; Είναι δυνατόν ένα τρίτο άτομο εμπιστοσύνης, εάν ζητηθεί από το ΑΥΚΔΕ, να είναι παρών κατά τη διάρκεια των ιατρικών εξετάσεων / συσκέψεων;

Κατάλληλη νομική εκπροσώπηση: Διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν λάβει κατανοητές πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα παρουσίας του δικηγόρου τους κατά την ανάκριση; Διασφαλίζεται ότι οι αρχές αναβάλλουν την ανάκριση έως ότου παρευρεθεί εξουσιοδοτημένος δικηγόρος; Διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν επαρκή χρόνο για να συσχεφθούν με τον δικηγόρο τους και να συζητήσουν την υπόθεση; Για το σκοπό αυτό, μπορούν να συναντηθούν ιδιωτικά με τον δικηγόρο τους; Διασφαλίζεται ότι ο δικηγόρος μπορεί να προσθέσει πληροφορίες μετά την ανάκριση; Διασφαλίζεται η αποτελεσματική συμμετοχή του δικηγόρου κατά τη διάρκεια της ανάκρισης στη χώρα σας; Παρέχονται στα ΑΥΚΔΕ πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα λήψης νομικής συνδρομής;

Εγγραφή οπτικοακουστικού υλικού από τις ανακρίσεις της αστυνομίας: Διασφαλίζεται ότι οι προδικαστικές ακροάσεις και οι ανακρίσεις της αστυνομίας καταγράφονται με χρήση οπτικοακουστικού υλικού στη χώρα σας; Ενημερώνονται τα ΑΥΚΔΕ για το γεγονός ότι οι οπτικοακουστικές εγγραφές δεν θα δημοσιευθούν και ότι έχουν το δικαίωμα να τις δουν;

1.3.3 ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τον καθορισμό της δικαστικής διαδικασίας: Λαμβάνουν τα ΑΥΚΔΕ πληροφορίες σχετικά με τον καθορισμό της δικαστικής διαδικασίας πριν από την πρώτη ακρόαση (π.χ. πού θα βρουν την αίθουσα του δικαστηρίου, τους χώρους ξεκούρασης κ.λπ.); Λαμβάνουν τα ΑΥΚΔΕ πληροφορίες σχετικά με τη σειρά θέσεων, τις λειτουργίες και τους ρόλους όλων των ατόμων που παρευρίσκονται κατά την ακρόαση; Διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ γνωρίζουν τη δυνατότητα να κάνουν ένα διάλειμμα (π.χ. διάλειμμα για τουαλέτα);

Εύληπτη και με σεβασμό ανακοίνωση της απόφασης: Διασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις εκδίδονται και εξηγούνται στα ΑΥΚΔΕ με κατανοητό και γεμάτο σεβασμό τρόπο; Διασφαλίζεται ότι οι δικαστές βεβαιώνουν ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν κατανοήσει πλήρως τις σχετικές πληροφορίες της απόφασης (π.χ. ζητώντας να επαναληφθούν ή να συνοψιστούν με τα δικά τους λόγια);

Επαρκής νομική εκπροσώπηση: Διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν τη δυνατότητα να συναντηθούν με τους δικηγόρους τους πριν από τη δίκη, με επαρκή χρόνο για να προετοιμαστούν και να συζητήσουν την υπόθεση; Διασφαλίζεται ότι στα ΑΥΚΔΕ παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα λήψης νομικής βοήθειας;

Εγγραφή οπτικοακουστικού υλικού της κύριας δίκης: Οι ακροάσεις δικαστηρίων καταγράφονται οπτικοακουστικά στη χώρα σας; Τα ΑΥΚΔΕ ενημερώνονται για το γεγονός ότι οι οπτικοακουστικές εγγραφές δεν θα δημοσιευθούν και ότι έχουν το δικαίωμα να τις δουν;

1.3.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ/ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Προσπάθειες για την ενίσχυση επαγγελματικών ικανοτήτων: Διατίθενται προγράμματα κατάρτισης για επαγγελματίες στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης, για την ενίσχυση της γνώσης σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα των ΑΥΚΔΕ στη χώρα σας (π.χ. για τους αστυνομικούς, τους εισαγγελείς, τους δικαστές, τους δικηγόρους); Εάν ναι, είναι υποχρεωτικά αυτά τα προγράμματα για τους επαγγελματίες στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης που βρίσκονται σε άμεση επαφή με τα ΑΥΚΔΕ; Ποιο είναι το περιεχόμενο και οι στόχοι τέτοιων προγραμμάτων (π.χ. επικοινωνία, αποκλιμάκωση, διαπολιτισμική ευαισθησία κ.λπ.); Για το σκοπό αυτό, έχουν οι αρχές της χώρας σας πρόσβαση σε σχετικό εκπαιδευτικό υλικό (π.χ. εγχειρίδια, διαδικτυακά εργαλεία, διαδικτυακά σεμινάρια κ.λπ.);

Διαθεσιμότητα εποπτείας: Οι επαγγελματίες στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης της χώρας σας έχουν πρόσβαση σε τακτική εποπτεία (π.χ. στρατηγικές αντιμετώπισης του άγχους, πρόληψη συνδρόμου επαγγελματικής εξουθένωσης);

1.3.5 ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Συλλογή δεδομένων: Συλλέγονται δεδομένα από τον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα σας (π.χ. αριθμός αλλοδαπών ΑΥΚΔΕ υπό κράτηση); Εάν, ναι, τα δεδομένα που συλλέγονται είναι προσβάσιμα για επαγγελματίες στο χώρο της ποινικής δικαιοσύνης ή για το κοινό;

Αξιολόγηση: Εφαρμόζονται μέτρα αξιολόγησης στη χώρα σας; Εάν ναι, πώς εφαρμόζονται (π.χ. αυτόματα, επιλεκτικά, κυκλικά); Χρησιμοποιούνται τα συλλεχθέντα δεδομένα για την αξιολόγηση και τη βελτίωση των τρεχουσών διαδικασιών στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης της χώρας σας;

1.4 ΕΝΤΟΠΙΣΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Η παρακάτω ενότητα περιέχει τα εντοπισμένα παραδείγματα καλών πρακτικών των χωρών εταίρων στα διάφορα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Ένας επιπλέον πίνακας προστέθηκε με γενικά παραδείγματα καλών πρακτικών που δεν σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, πρέπει να αναφερθεί, ότι τα περισσότερα από τα εντοπισμένα παραδείγματα καλών πρακτικών δεν αποτελούν ήδη εφαρμοσμένες και δοκιμασμένες μορφές πρακτικής δράσης, καθώς αντιπροσωπεύουν κυρίως συστάσεις για μελλοντική δράση. Επομένως, ενσωματώθηκαν πλήρως στην Τρίτη Ενότητα.

1.4.1 ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΚΗ

Παραδείγματα	Χώρα
<ul style="list-style-type: none"> • Διαθεσιμότητα του Εγγράφου δικαιωμάτων σε παραπάνω από μια γλώσσες. • Διαθεσιμότητα ενός ηλεκτρονικού συστήματος πρωτοκόλλου αστυνομίας, το οποίο απαιτεί να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα των ΑΥΚΔΕ πριν από τη δημιουργία ενός επίσημου πρωτοκόλλου. • Χρήση εφαρμογών μετάφρασης από την αστυνομία (π.χ. google translate) για επικοινωνία με ΑΥΚΔΕ που δεν μιλούν την επίσημη γλώσσα της χώρας (π.χ. αρχική επικοινωνία για να εκτιμηθεί εάν μια υπόθεση έχει ποινική σημασία). • Χρήση συστημάτων μετάφρασης βίντεο για λιγότερο κοινές γλώσσες σε περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατόν να διασφαλιστεί η παρουσία μεταφραστή. • Δωρεάν γραμμή βοήθειας για την παροχή βασικών νομικών συμβουλών. • Προφορικές διευκρινίσεις από αστυνομικούς που μιλούν ξένες γλώσσες κατά τη στιγμή της σύλληψης. • Άμεση πρόσβαση σε προφορική και γραπτή ενημέρωση κατά τη σύλληψη και πριν την ανακοίνωση επίσημης κατηγορίας. • Μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ αστυνομικών και μεταφραστών. • Συμμετοχή ψυχολόγων ή παιδαγωγών κατά την ανάκριση σε περιπτώσεις που εμπλέκονται παιδιά. • Μόνο κατ' εξαίρεση προσωρινή κράτηση παιδιών. • Μείωση χρόνου ανάκρισης παιδιών στο ελάχιστο. • Διεξαγωγή ανακρίσεων παιδιών σε απογευματινές ώρες με σκοπό τη διαφύλαξη της ιδιωτικής τους ζωής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυστρία, Ελλάδα • Αυστρία • Αυστρία, Βουλγαρία • Αυστρία • Αυστρία • Αυστρία, Βουλγαρία • Βουλγαρία • Ουγγαρία • Βουλγαρία • Βουλγαρία • Ουγγαρία • Ουγγαρία

1.4.2 ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Παραδείγματα	Χώρα
--------------	------

<ul style="list-style-type: none"> • Κατάλληλα εκπαιδευμένοι δικαστές για υποθέσεις που αφορούν παιδιά. • Ύπαρξη «κοινωνικών δικτύων διάσωσης» για την αποφυγή της φυλάκισης παιδιών και την προώθηση της κοινωνικής τους επανένταξης. • Συγκέντρωση πρόσθετων στοιχείων σχετικά με την εκπαίδευση και το οικογενειακό περιβάλλον καθώς και οποιαδήποτε πιθανή επιρροή ενηλίκων σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά μέσω των εισαγγελικών αρχών. • Χρήση διαφόρων μέσων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στο υλικό της υπόθεσης (π.χ. η υπεράσπιση να μπορεί να τραβήξει φωτογραφίες των αρχείων της υπόθεσης ή να μπορεί να ζητήσει την αποστολή αντιγράφων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου). • Διορισμός δικηγόρων με επαρκή εμπειρία στο ποινικό δίκαιο σε περιπτώσεις στις οποίες χορηγείται νομική συνδρομή. • Πρακτική του δικαστηρίου που εφαρμόζεται με συνέπεια η ερμηνεία της περιττής χρήσης χειροπέδων ως παραβίασης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. • Χρήση γραπτών μηνυμάτων και διαδικτυακών εφαρμογών, για να καθίστανται περισσότερο αποτελεσματικές οι προσπάθειες ειδοποίησης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυστρία • Αυστρία • Αυστρία, Βουλγαρία • Ουγγαρία • Ουγγαρία • Ουγγαρία • Ουγγαρία
--	--

1.4.3 Επανορθωτικές ενέργειες

Παραδείγματα	Χώρα
<ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη νομικής δυνατότητας για εναντίωση στην απόφαση διορισμού κάποιου ως δικηγόρου νομικής συνδρομής και αιτήματος (προς το Δικαστήριο ή τον Εισαγγελέα) διορισμού άλλου συνηγόρου υπεράσπισης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Βουλγαρία

1.4.4 Γενικά

Παραδείγματα	Χώρα
--------------	------

<ul style="list-style-type: none"> • Νομική διάκριση μεταξύ υπόπτων και κατηγορουμένων σύμφωνα με τα διάφορα στάδια της ποινικής διαδικασίας, η οποία ορίζει ότι όλες οι παροχές που αναφέρονται στους κατηγορούμενους ισχύουν και για τους υπόπτους. • Ύπαρξη αυστηρών νομικών απαιτήσεων ως προϋπόθεση για τη διεξαγωγή δίκης ερήμην (π.χ. προηγούμενη ανάκριση του ΑΥΚΔΕ που αποσαφηνίζει τη βάση στην οποία εδραιώνεται η κατηγορία, προσωπική ειδοποίηση σχετικά με τη δίκη). • Διαθεσιμότητα εκπαιδευτικού υλικού, όπως Εγχειρίδια για δικηγόρους, για την αποτελεσματική υπεράσπιση των παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων, σε ποινικές διαδικασίες. • Δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος για δικηγόρους που θα επιτρέπει να αντικαθιστούν ο ένας τον άλλον σε περιπτώσεις ανάγκης υπεράσπισης κατά τη διάρκεια Σαββατοκύριακου, αργιών, ή καθυστερημένου διορισμού συνηγόρων υπεράσπισης). 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυστρία • Αυστρία • Αυστρία, Ουγγαρία • Ουγγαρία
--	---

Ενότητα 2: Συγκριτική Ανάλυση

Με βάση τα αποτελέσματα του Πακέτου Εργασιών 2, «FAIR State of the Art», και ιδιαίτερα τα ευρήματα από την Έκθεση Συλλογής Δεδομένων (D2.2) και την Αξιολόγηση της Νομοθεσίας (D2.3), η ακόλουθη ενότητα παρουσιάζει μια συγκριτική ανάλυση στη βάση κάθε Οδηγίας.

2.1 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2016/343 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

2.1.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα και η Ουγγαρία έχουν ενσωματώσει μερικώς την Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 στο νομικό τους πλαίσιο, δεδομένου ότι ορισμένες από τις διατάξεις που κατοχυρώνονται από την Οδηγία υπάρχουν ήδη στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, το τεκμήριο αθωότητας και το δικαίωμα παρουσίας στη δίκη ακολουθούνται και από τις τέσσερις χώρες, καθώς είναι μια γενική αρχή του ποινικού δικαίου που εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

2.1.2 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙ ΕΝΟΧΗΣ

Όσον αφορά την εφαρμογή προληπτικών μέτρων κατά των δημόσιων αναφορών περί ενοχής από δημόσιες αρχές πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης, μόνο η Ελλάδα προβλέπει τέτοια μέτρα στην πράξη. Εμπειρογνώμονες από τη Βουλγαρία σε συνέντευξή τους θεώρησαν ότι τα προληπτικά και τα επανορθωτικά μέτρα σε περίπτωση παραβίασης, αν και υπήρχαν, δεν είχαν αποτελέσματα στην πράξη, γεγονός που επιβεβαιώθηκε επίσης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Η Ουγγαρία δεν εφαρμόζει προληπτικά μέτρα, αλλά διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα αποτελεσματικών επανορθωτικών μέτρων σε περίπτωση παραβίασης του τεκμηρίου αθωότητας. Όσον αφορά την Αυστρία, δεν βρέθηκαν συγκεκριμένες πληροφορίες.

2.1.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΥΚΔΕ

Η Αυστρία και η Ουγγαρία υιοθέτησαν μέτρα κατά της παρουσίασης των ΑΥΚΔΕ ως ενόχων μέσω της χρήσης μέτρων φυσικού περιορισμού. Στη Βουλγαρία και την Ελλάδα χρησιμοποιούνται μέτρα φυσικού περιορισμού στην πράξη, παρ' όλο που αυτό απαγορεύεται νομικά στη Βουλγαρία ενώ στην Ελλάδα προβλέπεται περιορισμένη προστασία από τη χρήση τέτοιων μέσων για ηλικιωμένους, παιδιά, κληρικούς και άτομα με σωματικές αναπηρίες ή ασθένειες. Επιπλέον, εκτός από την Αυστρία, για την οποία δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες, τα μέτρα φυσικού περιορισμού μπορούν να εφαρμοστούν για λόγους ασφαλείας και για ΑΥΚΔΕ που είναι ύποπτοι για διαφυγή, αντίσταση ή παράνομη προσπάθεια επικοινωνίας με τρίτα άτομα.

2.1.4 ΒΑΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

Και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι το βάρος της απόδειξης βαραίνει την εισαγγελία. Οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το ζήτημα της ενοχής είναι προς όφελος των ΑΥΚΔΕ και στις τέσσερις χώρες.

2.1.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΙΩΠΗΣ

Τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να παραμένουν σιωπηλά και να μην αυτό-ενοχοποιούνται και στις τέσσερις χώρες. Ωστόσο, η νόμιμη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, που αποκτώνται μέσω της χρήσης της νόμιμης εξουσίας καταναγκασμού ή ανεξαρτήτως της θέλησης του ΑΥΚΔΕ, επιτρέπεται. Με βάση τα διεθνή πρότυπα, και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι η χρήση βασανιστηρίων καθώς και ακατάλληλων μεθόδων ανάκρισης που παραβιάζουν θεμελιώδη δικαιώματα απαγορεύονται από το νόμο.

2.1.6 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΚΗ

Τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να παρίστανται στη δίκη και στις τέσσερις χώρες. Ταυτόχρονα, είναι δυνατή η διεξαγωγή ερήμην δίκης υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της έγκαιρης

ειδοποίησης των ΑΥΚΔΕ σχετικά με την ώρα και την ημερομηνία της δίκης καθώς και σχετικά με τις συνέπειες της απουσίας τους.

2.1.7 ΕΡΗΜΟΔΙΚΙΑ

Η συχνότητα της απουσίας των κατηγορουμένων ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Η απουσία είναι σύνηθες φαινόμενο στην Αυστρία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα, ενώ οι δίκες ερήμην αποτελούν εξαίρεση στη Βουλγαρία. Ένας από τους κύριους λόγους απουσίας και στις τέσσερις χώρες, είναι το γεγονός ότι τα ΑΥΚΔΕ δεν λαμβάνουν την επιστολή ειδοποίησης (π.χ. λόγω αλλαγής κατοικίας). Ένας άλλος λόγος είναι ότι είτε έφυγαν από τη χώρα, είτε ζούσαν σε απομακρυσμένα μέρη. Σε αυτό το πλαίσιο, όπως φαίνεται στην Αυστρία, η απουσία τους ενδέχεται επίσης να είναι αποτέλεσμα απέλασης (π.χ. όπως στις διαδικασίες ασύλου). Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα και την Ουγγαρία αυτό το γεγονός μπορεί να οφείλεται σε χρήση στρατηγικής ώστε να αποτραπεί η απονομή της δικαιουσύνης ή να καθυστερήσει η διαδικασία. Ένας άλλος λόγος για τις ερήμην δίκες όπως παρατηρήθηκε στην Ουγγαρία, είναι η έλλειψη των απαραίτητων οικονομικών πόρων για τη μετάβαση στο δικαστήριο. Όσον αφορά τις συνέπειες της απουσίας, κάθε χώρα ακολουθεί μια διαφορετική πρακτική. Ωστόσο, με εξαίρεση τη Βουλγαρία, στην οποία οι ερήμην δίκες είναι σπάνιο φαινόμενο και επιτρέπονται μόνο εάν ο δικηγόρος υπεράσπισης δεν παρίσταται, μια κοινή διαπίστωση είναι ότι τα δικαστήρια και στις τέσσερις χώρες έχουν τη νομική εξουσία να εκδίδουν ένταλμα για τη συνέχιση της δίκης με τα άτομα παρόντα.

2.1.8 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΝΕΑ ΔΙΚΗ

Τα ΑΥΚΔΕ στην Αυστρία και την Ελλάδα ενημερώνονται σχετικά με τη δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης του δικαστηρίου και του δικαιώματός τους να ξεκινήσουν μια νέα δίκη ή να προβούν σε κάποια άλλη νομική επανόρθωση, ενώ δεν ενημερώνονται κατάλληλα για αυτήν τη δυνατότητα στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία.

2.1.9 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ

Οι ερωτηθέντες και από τις τέσσερις χώρες επιβεβαίωσαν την ύπαρξη περιπτώσεων στις οποίες περιορίστηκε το τεκμήριο της αθωότητας. Η έκταση του περιορισμού ποικίλλει στη βάση πολλών παραγόντων, όπως το υφιστάμενο εθνικό νομικό πλαίσιο και το συγκεκριμένο στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, η βουλγαρική νομοθεσία δεν προβλέπει την έννοια του «ύποπτου», ο οποίος στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να επωφεληθεί από τα δικαιώματα που παρέχονται σε «κατηγορούμενους». Ένα κοινό εύρημα που εντοπίστηκε και στις τέσσερις χώρες αφορά τον αντίκτυπο των ειδήσεων και την κάλυψη των υποθέσεων από τα μέσα ενημέρωσης σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό, εμπειρογνώμονες από τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία τόνισαν τον αρνητικό αντίκτυπο της χρήσης περιττών μέτρων φυσικού περιορισμού. Για την Ελλάδα και την Ουγγαρία αναφέρθηκε ότι οι δικηγόροι υπεράσπισης φαίνεται να διστάζουν να αντιδράσουν επίσημα, ζητώντας

δικαστικό έλεγχο ή εξαίρεση των δικαστών, λόγω της ανησυχίας ότι μια τέτοια κίνηση μπορεί να προκαλέσει «προβλήματα» για τα ΑΥΚΔΕ στα επόμενα στάδια της διαδικασίας.

2.1.10 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ενώ οι υπό εξέταση χώρες ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τη διασφάλιση του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος σιωπής, ένα κοινό συμπέρασμα από την Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία είναι ότι οι αρχές ενδέχεται να ασκήσουν πίεση, προτείνοντας στα ΑΥΚΔΕ τα οφέλη της ομολογίας ή της κατάθεσης. Ένα άλλο εύρημα από την Αυστρία και την Ελλάδα είναι ότι το δικαίωμα του κατηγορούμενου να παραμείνει σιωπηλός δεν επικοινωνείται επαρκώς. Πολλές φορές τα ΑΥΚΔΕ διστάζουν να χρησιμοποιήσουν το συγκεκριμένο δικαίωμά τους, λόγω της ανησυχίας τους ότι η χρήση του θα έχει αρνητικές συνέπειες στην αξιοπιστία τους, ως εκ τούτου θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την περαιτέρω πορεία καθώς και τα αποτελέσματα της διαδικασίας. Μια άλλη πρόκληση που εντοπίζεται και στις τέσσερις χώρες αφορά την ανάγκη αύξησης των πόρων που είναι απαραίτητοι για τις προσπάθειες των αστυνομικών για τον εντοπισμό ΑΥΚΔΕ που έχουν αλλάξει τη διεύθυνσή τους ή που έχουν αναχωρήσει στο εξωτερικό. Τέλος, ο αντίκτυπος της συναισθηματικής εμπλοκής και της ψυχολογικής επιβάρυνσης των αστυνομικών και γενικότερα η ύπαρξη στερεοτύπων ως προς ορισμένες κατηγορίες εγκλημάτων (π.χ. δολοφονία, σεξουαλική επίθεση) και το διαφορετικό υπόβαθρο των κατηγορούμενων, (π.χ. αλλοδαποί αιτούντες ασύλου ή μετανάστες) αναφέρεται ως πρόκληση για τη διασφάλιση του τεκμηρίου της αθωότητας.

2.2 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2010/64 ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

2.2.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η Αυστρία και η Ελλάδα έχουν ενσωματώσει πλήρως στο εθνικό τους νομικό πλαίσιο την Οδηγία (ΕΕ) 2010/64, ενώ η Βουλγαρία και η Ουγγαρία την έχουν ενσωματώσει μερικώς.

2.2.2 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Και οι τέσσερις χώρες έχουν διατάξεις στην εθνική τους νομοθεσία που διασφαλίζουν στα ΑΥΚΔΕ που δεν μιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα της διαδικασίας παρέχεται μετάφραση για την επικοινωνία με τις αρχές και τους δικηγόρους τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Αυτό περιλαμβάνει επίσης κατάλληλη βοήθεια για ΑΥΚΔΕ με προβλήματα ακοής ή ομιλίας. Μόνο στην Ουγγαρία αναφέρθηκε έλλειψη κατάλληλης διαδικασίας ή μηχανισμού για την αξιολόγηση της ανάγκης των ΑΥΚΔΕ για μετάφραση. Ενώ, όπως δηλώθηκε, είναι σπάνιο να μην παρέχεται μεταφραστής σε ΑΥΚΔΕ που δεν μιλούν Ουγγρικά, το γεγονός ότι η Ουγγαρία δεν διασφαλίζει το δικαίωμα των ΑΥΚΔΕ να αμφισβητήσουν μια απόφαση λόγω έλλειψης διερμηνείας ή να διαμαρτυρηθούν για την ποιότητα της διερμηνείας, φαίνεται να είναι ένα αρκετά προβληματικό ζήτημα.

2.2.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ/ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ένα κοινό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι η διαδικασία για την παροχή πρόσβασης σε μετάφραση συνήθως προχωρά χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ότι τα ΑΥΚΔΕ που δεν έχουν πρόσβαση σε μετάφραση είναι ένα σπάνιο φαινόμενο. Στην πράξη, τα ΑΥΚΔΕ έχουν πρόσβαση σε έναν μεταφραστή αμέσως μετά την ανάκριση της αστυνομίας στην πλειονότητα των εξεταζόμενων χωρών (στη Βουλγαρία μετά τη σύλληψη και πριν ανακοινωθεί επίσημη κατηγορία). Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα ιδιαίτερα ζητήματα για κάθε χώρα. Για παράδειγμα, στην Αυστρία οι ερωτηθέντες συνέστησαν τη δημιουργία μιας κεντρικής μονάδας συντονισμού και διοίκησης για μεταφραστικές υπηρεσίες στην αστυνομία, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το υπάρχον πρόβλημα της διασφάλισης εξειδικευμένης μετάφρασης κατά τη διάρκεια της προδικαστικής διαδικασίας. Επιπλέον, οι ερωτηθέντες στην Αυστρία και την Ελλάδα ανέφεραν ότι οι μεταφραστές είναι συχνά απρόθυμοι να συνεργαστούν με την αστυνομία και ότι η ύπαρξη ορισμένων πολιτισμικών στερεοτύπων ενδέχεται να επιδεινώσει την επικοινωνία μεταξύ των ΑΥΚΔΕ, των μεταφραστών και των αστυνομικών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Ούγγροι ερωτηθέντες ανέφεραν ζητήματα δυσπιστίας μεταξύ των ΑΥΚΔΕ και των μεταφραστών που διορίστηκαν από την αστυνομία ως μια πρακτική πρόκληση. Τελικά, ένα κοινό εύρημα και από τις τέσσερις χώρες αφορά την εμφάνιση καθυστερήσεων σχετικά με την πρόσβαση στη μετάφραση σε απομακρυσμένες περιοχές ή σε περιπτώσεις που εμπλέκονται ΑΥΚΔΕ με ειδικές ανάγκες (π.χ. ψυχοκοινωνικές αναπηρίες).

2.2.4 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Μια κοινή πρακτική και στις τέσσερις χώρες σχετικά με τη χρήση εναλλακτικών μέτρων σε περιπτώσεις όπου η πρόσβαση σε έναν επαγγελματία μεταφραστή είναι δύσκολη (π.χ. σε απομακρυσμένες περιοχές), είναι ότι για την αρχική αξιολόγηση ενός εγκλήματος οι πολύγλωσσοι αστυνομικοί προσπαθούν οι ίδιοι να μεταφράσουν χρησιμοποιώντας εργαλεία μετάφρασης (π.χ. εφαρμογές μετάφρασης, βίντεο-συστήματα μετάφρασης). Επιπλέον, τα άτομα που έχουν την ίδια υπηκοότητα ή που μιλούν την ίδια γλώσσα ή διάλεκτο με το ΑΥΚΔΕ αναφέρθηκαν ως εναλλακτική λύση που χρησιμοποιείται ευρέως στην πράξη.

2.2.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες εκδίδεται Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (ΕΕΣ), και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι στα ΑΥΚΔΕ που δεν μιλούν ή δεν κατανοούν την επίσημη γλώσσα παρέχεται μετάφραση (όπως στις εθνικές ποινικές διαδικασίες). Στην Αυστρία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία όποιοι συλλαμβάνεται βάσει ΕΕΣ και χρειάζεται μετάφραση, θα του δοθεί γραπτά. Στη Βουλγαρία δεν υπάρχει ρητή διάταξη που να ρυθμίζει τέτοιες περιπτώσεις, ωστόσο, ο διορισμός μεταφραστή στις διαδικασίες του ΕΕΣ προβλέπεται στη Βουλγαρική νομοθεσία.

2.2.6 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Όσον αφορά την ποιότητα της μετάφρασης, λαμβάνονται μέτρα και στις τέσσερις χώρες. Ωστόσο, στην Αυστρία και την Ουγγαρία (κυρίως κατά τη διάρκεια προδικαστικών διαδικασιών) θεωρείται ότι δεν έχουν εφαρμοστεί επαρκώς. Και οι τέσσερις χώρες έχουν δημιουργήσει ένα μητρώο ανεξάρτητων μεταφραστών και έχουν καθιερώσει την εμπιστευτικότητα ως νομική απαίτηση στην εθνική τους νομοθεσία.

Ένα συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί και για τις τέσσερις χώρες, είναι η παρατηρούμενη διαφορά ως προς την ποιότητα της μετάφρασης που παρέχεται στα ΑΥΚΔΕ. Στους καθοριστικούς παράγοντες περιλαμβάνονται οι δεξιότητες και η επαγγελματική εμπειρία του μεταφραστή, το συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας (πριν τη δίκη /κατά τη διάρκεια της δίκης), η έλλειψη εξειδικευμένων μεταφραστών για λιγότερο κοινές γλώσσες (ή συγκεκριμένες διαλέκτους) καθώς και η έλλειψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαδικασιών πιστοποίησης για μεταφραστές που εργάζονται στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης. Για παράδειγμα, Αυστριακοί και Ούγγροι ερωτηθέντες συνέστησαν εκπαίδευση σε βασική νομική ορολογία για μεταφραστές. Επιπλέον, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν επίσημες διαδικασίες για την αξιολόγηση της ποιότητας της μετάφρασης αποτελεί πρόκληση στην Αυστρία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα. Σύμφωνα με τους Βούλγαρους ερωτηθέντες η έλλειψη ποιότητας της παρεχόμενης μετάφρασης αποτελεί εξαίρεση, λόγω του ότι ζητείται η γνώμη επίσημων μεταφραστών που είναι μέλη του δικαστικού μητρώου μετάφρασης.

2.2.7 ΓΡΑΠΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

Στα ΑΥΚΔΕ παρέχεται γραπτή μετάφραση όλων των βασικών εγγράφων της υπόθεσης και στις τέσσερις χώρες, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων για τη στέρηση της ελευθερίας, καθώς και τυχόν κατηγορίες ή αποφάσεις που σχετίζονται με την υπόθεση, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Ωστόσο, αναφέρθηκε ότι στην Ουγγαρία το «εύλογο χρονικό διάστημα» μπορεί να αφορά χρονικό διάστημα μερικών μηνών. Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές και στις τέσσερις χώρες μπορούν να λάβουν αποφάσεις σχετικά με το κατά πόσον άλλα έγγραφα θεωρούνται απαραίτητα. Μόνο η Ουγγαρία δηλώνει ότι δεν υπάρχει ειδική διάταξη που να παρέχει στα ΑΥΚΔΕ ή στους νόμιμους εκπροσώπους τους τη δυνατότητα να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα για τη μετάφραση άλλων εγγράφων. Ωστόσο, ένα τέτοιο αίτημα μπορεί να λάβει χώρα σύμφωνα με το δικαίωμα υποβολής προτάσεων. Στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να αμφισβητήσουν μια απόφαση εάν διαπιστωθεί ότι υπάρχει ανάγκη μετάφρασης εγγράφων. Στην Ουγγαρία, αυτό δεν είναι δυνατό, εάν δεν υπάρχει τέτοια απόφαση από το δικαστήριο, την εισαγγελική ή την ερευνητική αρχή.

2.2.8 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μόνο στην Ουγγαρία μια προφορική μετάφραση ή μια προφορική περίληψη δεν αντικαθιστά μια γραπτή. Αυστριακοί, Βούλγαροι και Έλληνες ερωτηθέντες δήλωσαν ότι η γραπτή μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η προφορική μετάφραση δεν θίγει τη νομιμότητα της διαδικασίας.

2.2.9 ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Στην Αυστρία και την Ουγγαρία, δεν απαιτείται τα ΑΥΚΔΕ να έχουν λάβει νομική συνδρομή και να έχουν πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησής τους από το δικαίωμά τους στη μετάφραση. Ωστόσο, ο Αυστριακός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας ορίζει ότι η παραίτηση είναι δεκτή μόνο εάν το ΑΥΚΔΕ έχει ενημερωθεί εκ των προτέρων για τα δικαιώματά του.

2.2.10 ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ

Και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν επαρκείς διαδικασίες καταγραφής αστυνομικών ανακρίσεων ή την καταγραφή κατά τη διάρκεια ακροάσεων με τη βοήθεια μεταφραστή, όταν έχει ήδη δοθεί προφορική μετάφραση ή περίληψη των βασικών εγγράφων ή όταν ένα άτομο έχει παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης (αυτό δεν ισχύει στην Ουγγαρία όπου η προφορική μετάφραση δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη γραπτή).

2.2.11 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Οι ερωτηθέντες από την Αυστρία, την Ελλάδα και τη Βουλγαρία ανέφεραν ότι η έλλειψη εξειδικευμένων μεταφραστών είναι μια από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Επιπλέον, ειδικοί από την Ουγγαρία και την Ελλάδα ανέφεραν ότι προβλήματα προκύπτουν κατά τη διαδικασία επιλογής σχετικών εγγράφων που πρέπει να μεταφραστούν και ως προς τον χρόνο που απαιτείται από τις αρχές για παροχή επίσημων μεταφράσεων. Επιπλέον, η δυσκολία αξιολόγησης της ποιότητας των μεταφρασμένων εγγράφων καθώς και των προφορικών μεταφράσεων αντιμετωπίστηκε επίσης ως πρόκληση στην Αυστρία και τη Βουλγαρία. Κατά συνέπεια, Αυστριακοί και Βούλγαροι ερωτηθέντες πρότειναν οι μεταφραστές να εξοικειωθούν με τις διαδικασίες της αστυνομίας όπως επίσης και τη δημιουργία προγραμμάτων κατάρτισης που να εστιάζουν στη βασική νομική ορολογία με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της μετάφρασης. Τέλος, προκλήσεις για το δικαίωμα μετάφρασης και στις τέσσερις χώρες αποτελούν: η χαμηλή αμοιβή των μεταφραστών, η οποία επιδεινώνει το συνολικό τους κίνητρο, και η έλλειψη πιστοποιημένων μεταφραστών για λιγότερο κοινές γλώσσες (ή διαλέκτους).

2.3 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2016/1919 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΠΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

2.3.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η αξιολόγηση της νομοθεσίας πραγματοποιήθηκε πριν από την προθεσμία (25 Μαΐου 2019) για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919. Μέχρι τότε, η Αυστρία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα δεν είχαν ενσωματώσει την Οδηγία (ΕΕ) 2016/1919 στο νομικό τους πλαίσιο. Μόνο η Ουγγαρία είχε ενσωματώσει εν μέρει την Οδηγία. Ωστόσο, και οι τέσσερις χώρες έχουν θεσπίσει ένα σύστημα νομικής συνδρομής το οποίο, σε μεγάλο βαθμό, είναι σύμφωνο με την Οδηγία.

2.3.2 ΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι τα ΑΥΚΔΕ που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να ανταποκριθούν στο κόστος πρόσληψης δικηγόρου έχουν το δικαίωμα νομικής συνδρομής, εφόσον το απαιτούν τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. Επιπλέον, και οι τέσσερις χώρες εφαρμόζουν διαδικασία αξιολόγησης των υπαρχόντων πόρων (means test) για να προσδιορίσουν εάν πρέπει να χορηγηθεί νομική συνδρομή. Όσον αφορά τη διαδικασία αξιολόγησης της υπόθεσης (merits test), μόνο η Βουλγαρία δεν εφαρμόζει διαδικασία αξιολόγησης της υπόθεσης για να προσδιορίσει εάν πρέπει να χορηγηθεί νομική συνδρομή. Η διαδικασία αξιολόγησης στη Βουλγαρία αντικαθίσταται από μια νομική διάταξη που προβλέπει τότε είναι υποχρεωτική η συμμετοχή συνηγόρου υπεράσπισης.

2.3.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στην Αυστρία λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα, και η οικογενειακή κατάσταση του ΑΥΚΔΕ, καθώς και το βιοτικό επίπεδο του κράτους, ενώ δεν λαμβάνονται υπόψη τα έξοδα συνδρομής δικηγόρου. Το ίδιο ισχύει για τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία με τη διαφορά ότι το βιοτικό επίπεδο του κράτους δεν λαμβάνεται υπόψη, αλλά λαμβάνεται το κόστος της συνδρομής ενός δικηγόρου. Στην Ελλάδα λαμβάνονται υπόψη το εισόδημα και η οικονομική κατάσταση του ΑΥΚΔΕ, το κόστος της συνδρομής ενός δικηγόρου και το βιοτικό επίπεδο του κράτους, αλλά όχι η οικογενειακή κατάσταση του ΑΥΚΔΕ.

2.3.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στην Αυστρία, η σοβαρότητα του ποινικού αδικήματος και η πολυπλοκότητα της υπόθεσης εξετάζονται σε μια διαδικασία αξιολόγησης, αλλά όχι η αυστηρότητα της επικείμενης κύρωσης. Παρόλο που δεν ισχύει η συγκεκριμένη διαδικασία στη βουλγαρική νομοθεσία, στην πράξη λαμβάνεται υπόψη η σοβαρότητα του ποινικού αδικήματος και η αυστηρότητα της επικείμενης κύρωσης (αλλά όχι η πολυπλοκότητα της υπόθεσης). Σε περιπτώσεις όπου τα ΑΥΚΔΕ βρίσκονται ενώπιον δικαστηρίου για σοβαρό έγκλημα για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή φυλάκισης άνω των 10 ετών, είναι υποχρεωτικό να εκπροσωπείται από δικηγόρο και σε τέτοιες περιπτώσεις ο δικηγόρος διορίζεται συχνά σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από τον νόμο περί νομικής βοήθειας της Βουλγαρίας. Η Ελλάδα λαμβάνει υπόψη τη σοβαρότητα του ποινικού αδικήματος και τη σοβαρότητα της επικείμενης κύρωσης αλλά όχι την πολυπλοκότητα της υπόθεσης. Στην Ουγγαρία εξετάζεται η αυστηρότητα του ποινικού αδικήματος, η πολυπλοκότητα της υπόθεσης και η σοβαρότητα της επικείμενης κύρωσης. Η διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται και στις τέσσερις χώρες, όταν το ΑΥΚΔΕ βρίσκεται ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου ή δικαστή προκειμένου να αποφασιστεί η φυλάκιση σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας καθώς και κατά τη διάρκεια της φυλάκισης.

2.3.5 ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι η νομική συνδρομή είναι διαθέσιμη για τα ΑΥΚΔΕ, ενώ στην Αυστρία διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης του ισχύοντος συστήματος νομικής συνδρομής όσον αφορά την έγκαιρη πρόσβαση σε δικηγόρο κατά τη διάρκεια της προδικαστικής διαδικασίας. Το τελευταίο χρονικό σημείο για τη χορήγηση νομικής συνδρομής στην Αυστρία είναι πριν από την ανάκριση ενός ΑΥΚΔΕ από μια δικαστική αρχή. Στη Βουλγαρία, το τελευταίο χρονικό σημείο για τη χορήγηση νομικής συνδρομής είναι πριν από τις ανακρίσεις από την αστυνομία ή τη δικαστική αρχή και πριν από τη διεξαγωγή ερευνών ή συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων.

Στην Ελλάδα, τα ΑΥΚΔΕ θα λάβουν νομική συνδρομή πριν από την ανάκριση τους από μια αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή, αλλά, στην τελευταία περίπτωση, αυτό ισχύει μόνο όσον αφορά κακουργήματα στο στάδιο της ανάκρισης. Στην Ουγγαρία δεν υπάρχουν τέτοιες απαιτήσεις. Η μόνη υφιστάμενη απαίτηση είναι η αίτηση νομικής συνδρομής να υποβληθεί στην υπηρεσία νομικής συνδρομής σε ποινικές διαδικασίες το αργότερο πριν από την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου. Και στις τέσσερις χώρες, η νομική συνδρομή παρέχεται μόνο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας κατά την οποία υπάρχει υποψία ή κατηγορείται το ΑΥΚΔΕ ότι έχει διαπράξει ποινικό αδίκημα. Στη Βουλγαρία, ο Νόμος περί Νομικής

Βοήθειας και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας παρέχουν την ευκαιρία για παροχή νομικής συνδρομής σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

2.3.6 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Όσον αφορά τη χορήγηση νομικής συνδρομής σε διαδικασίες ΕΕΣ, όπου το κράτος είναι κράτος μέλος εκτέλεσης, μόνο η Ελλάδα δεν διασφαλίζει ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα νομικής συνδρομής κατά τη σύλληψη σύμφωνα με τις διαδικασίες ΕΕΣ έως ότου παραδοθούν ή έως ότου παρθεί η τελική τους απόφαση να μην παραδοθούν. Ομοίως, όσον αφορά τη νομική συνδρομή σε διαδικασίες ΕΕΣ όταν το κράτος είναι το κράτος μέλος έκδοσης, μόνο η Ελλάδα δεν διασφαλίζει ότι οι καταζητούμενοι που υπόκεινται σε διαδικασία ΕΕΣ με σκοπό τη διεξαγωγή ποινικής δίωξης και οι οποίοι ασκούν το δικαίωμά τους να διορίσουν δικηγόρο στο κράτος μέλος έκδοσης, δεν έχουν το δικαίωμα νομικής συνδρομής στο κράτος μέλος έκδοσης για τους σκοπούς τέτοιων διαδικασιών στο κράτος μέλος εκτέλεσης. Σε διαδικασίες ΕΕΣ στην Ουγγαρία, το δικαίωμα νομικής συνδρομής υπόκειται σε διαδικασία αξιολόγησης. Αυτό δεν συμβαίνει στη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Για την Αυστρία δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες για αυτό το ζήτημα.

2.3.7 Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Και οι τέσσερις χώρες έχουν λάβει μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αρμόδια αρχή λαμβάνει τις αποφάσεις της με επιμέλεια και με σεβασμό στο δικαίωμα της δίκαιης δίκης. Επιπλέον, και οι τέσσερις χώρες ανέφεραν ότι έχουν ληφθεί μέτρα για να διασφαλιστεί ότι τα ΑΥΚΔΕ ενημερώνονται γραπτώς εάν το αίτημά τους για νομική συνδρομή απορριφθεί μερικώς ή και πλήρως. Στην Αυστρία γίνονται συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης του παρόντος συστήματος νομικής συνδρομής σχετικά με τις εγγυήσεις ποιότητας σε σχέση με το ισχύον σύστημα αποδοχών. Η Βουλγαρία και η Ελλάδα δήλωσαν ότι έχουν λάβει μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες νομικής συνδρομής είναι επαρκείς για την προστασία της ακεραιότητας της διαδικασίας, με σεβασμό στην ανεξαρτησία του δικηγόρου και του επαγγέλματος του. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην Ουγγαρία και την Αυστρία, όπου η ποιότητα του έργου που έγινε από διορισμένους συνήγορους υπεράσπισης εκτιμήθηκε ότι ήταν αρκετά κακή. Στην Αυστρία, για παράδειγμα, οι δικηγόροι που έχουν διοριστεί δεν είναι υποχρεωμένοι να ειδικεύονται στο ποινικό δίκαιο.

2.3.8 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μόνο η Βουλγαρία έχει λάβει μέτρα προκειμένου να προωθήσει την παροχή επαρκούς εκπαίδευσης σε δικηγόρους που προσφέρουν υπηρεσίες νομικής συνδρομής. Τέτοια μέτρα δεν έχουν ληφθεί στην Ελλάδα και την Ουγγαρία. Στην Αυστρία δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες.

2.3.9 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΝΟΜΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Στην Αυστρία και την Ουγγαρία, τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν την αντικατάσταση του δικηγόρου που τους έχει οριστεί, εφόσον αυτό δικαιολογείται από συγκεκριμένες περιστάσεις. Αντίθετα, αυτό το δικαίωμα δεν δίνεται στα ΑΥΚΔΕ σύμφωνα με τη βουλγαρική και την ελληνική νομοθεσία.

2.3.10 ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Βάση του εθνικού δικαίου, μόνο η Ουγγαρία διασφαλίζει ότι στα ΑΥΚΔΕ παρέχεται αποτελεσματική επανόρθωση σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους. Η Αυστρία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα δεν αναφέρουν σχετικές πληροφορίες.

2.3.11 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Τα κύρια κοινά ζητήματα που προκύπτουν σχετικά με τη νομική συνδρομή θα μπορούσαν να χωριστούν σε κατηγορίες ανάλογα με τον λόγο για τον οποίο προκύπτουν. Στην Αυστρία και την Ουγγαρία προκύπτουν μερικά νομικά ζητήματα. Οικονομικά ζητήματα προκύπτουν στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία ενώ, τέλος, ζητήματα σχετικά με την ποιότητα της παρεχόμενης νομικής βοήθειας προκύπτουν σε όλες τις παραπάνω χώρες. Στην πράξη, τα ΑΥΚΔΕ πρέπει να ξεπεράσουν ορισμένα εμπόδια για να καταφέρουν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, όπως την έλλειψη νομικής βοήθειας κατά τη διάρκεια της προδικαστικής διαδικασίας (π.χ. Αυστρία) ή ακόμη και την κάλυψη των εξόδων για το διορισμό συνηγόρου υπεράσπισης.

2.4 ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2013/48 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΣΤΙΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΞΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

2.4.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Όλες οι χώρες που συμμετέχουν στο Έργο FAIR έχουν ενσωματώσει την Οδηγία (ΕΕ) 2013/48 στο νομικό τους πλαίσιο (Αυστρία και Βουλγαρία πλήρως, ενώ η Ελλάδα και η Ουγγαρία μερικώς).

2.4.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ

Τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και στις τέσσερις χώρες. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη Οδηγία διασφαλίζεται η πρόσβαση σε δικηγόρο πριν από τις ανακρίσεις της αστυνομίας ή των δικαστικών αρχών, μετά από την σύλληψη και σε κάθε περίπτωση κλήσης ενώπιον του δικαστηρίου.

Γενικές πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα των ΑΥΚΔΕ για πρόσβαση σε δικηγόρο παρέχονται και στις τέσσερις χώρες.

2.4.3 ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η εμπιστευτικότητα της επικοινωνίας μεταξύ των ΑΥΚΔΕ και του δικηγόρου τους γίνεται σεβαστή και στα τέσσερα κράτη-μέλη, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία. Επιπλέον, διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να συναντούν και να επικοινωνούν με τον δικηγόρο τους ιδιωτικά, ακόμη και πριν από την ανάκριση της αστυνομίας ή των δικαστικών αρχών.

2.4.4 ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τον δικηγόρο τους να παρίσταται στη διαδικασία ανάκρισης και να συμμετέχει αποτελεσματικά, κάτι που διασφαλίζεται και στις τέσσερις χώρες. Ωστόσο, οι Αυστριακοί ερωτηθέντες εξέφρασαν ορισμένες αμφιβολίες ως προς το επίπεδο συμμόρφωσης του εθνικού δικαίου με την συγκεκριμένη Οδηγία, καθώς οι δικηγόροι στην Αυστρία ενδέχεται να μην συμμετέχουν ενεργά στην ανάκριση και να επιτρέπεται μόνο να παρίστανται και να ορίζουν τις θεματικές της ανάκρισης. Επιπλέον, στην Αυστρία τα ΑΥΚΔΕ δεν επιτρέπεται να συμβουλευτούν τον δικηγόρο τους για να απαντήσουν σε επιμέρους ερωτήματα. Όλες οι συμμετέχουσες χώρες διασφαλίζουν ότι ο δικηγόρος των ΑΥΚΔΕ δικαιούται να παρακολουθήσει όλες τις διαδικασίες αναγνώρισης, τις αντιπαραθέσεις καθώς και τις πιθανές αναπαραστάσεις της σκηνής του εγκλήματος.

2.4.5 ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ

Σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης αποφυγής σοβαρών δυσμενών συνεπειών για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα ενός ατόμου και όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αποφευχθεί μια κατάσταση στην οποία η ποινική διαδικασία θα μπορούσε να τεθεί σε κίνδυνο, μπορούν να γίνουν προσωρινές παρεκκλίσεις από την εφαρμογή των προαναφερθέντων δικαιωμάτων μπορούν να γίνουν και στις τέσσερις χώρες. Αυτές οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις δεν αναφέρονται ρητά στην αυστριακή νομοθεσία, ωστόσο ενδέχεται να γίνουν παρεκκλίσεις «για έγκυρους λόγους», όρος που φαίνεται να είναι αρκετά γενικός. Όταν υπάρχει προσωρινή παρέκκλιση από την εφαρμογή των δικαιωμάτων ενός παιδιού για ενημέρωση του κατόχου της γονικής μέριμνας ή άλλου κατάλληλου ενήλικα, διασφαλίζεται στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα ότι μια αρχή που είναι υπεύθυνη για την προστασία των παιδιών ενημερώνεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση για τη στέρησης της ελευθερίας του παιδιού που είναι ύποπτο ή κατηγορείται για διάπραξη εγκλημάτων. Επιπλέον, στην Αυστρία μπορούν να γίνουν προσωρινές παρεκκλίσεις από την εφαρμογή του δικαιώματος των ΑΥΚΔΕ να παρίσταται ο δικηγόρος τους κατά τη διάρκεια διερεύνησης ή τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων. Αυτό ισχύει μόνο εφόσον συγκεκριμένες περιστάσεις καθιστούν απολύτως απαραίτητη την άμεση ανάκριση ή άλλες ερευνητικές πράξεις για την σημαντική βελτίωση της έρευνας ή των αποδεικτικών στοιχείων. Σύμφωνα με την αυστριακή νομοθεσία, ενδέχεται να υπάρξουν παρεκκλίσεις και σε άλλα στάδια πέρα από το προδικαστικό, όπως ορίζεται στην Οδηγία. Επιπλέον, στην Αυστρία υπάρχουν οι εξής προσωρινές παρεκκλίσεις στην εφαρμογή της Οδηγίας: α) το δικαίωμα των ΑΥΚΔΕ να συναντηθούν και να επικοινωνούν ιδιωτικά με τον δικηγόρο τους και β) το δικαίωμα του δικηγόρου των ΑΥΚΔΕ να παρίσταται και να συμμετέχει αποτελεσματικά κατά την ανάκριση, όταν η άμεση δράση από τις ανακριτικές αρχές αποτελεί επιτακτική ανάγκη με σκοπό να αποτρέψουν πιθανό κίνδυνο κατά την ποινική διαδικασία.

Στην Ουγγαρία τέτοιες παρεκκλίσεις δεν γίνονται μόνο για τους παραπάνω λόγους, αλλά και όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη αποφυγής σοβαρών αρνητικών συνέπειών για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα ενός ατόμου. Στη Βουλγαρία δεν γίνονται σε καμία περίπτωση τέτοιες παρεκκλίσεις, ενώ στην Ελλάδα δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες. Δεν υπάρχουν διατάξεις στις εθνικές νομοθεσίες των συγκεκριμένων χωρών για προσωρινές παρεκκλίσεις από την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικηγόρο σε ποινικές διαδικασίες αρκεί να τηρούνται τα παρακάτω: α) να είναι αναλογικές και να μην υπερβαίνουν τη συγκεκριμένη ανάγκη, β) να είναι αυστηρά περιορισμένες χρονικά γ) να μην βασίζεται αποκλειστικά στον τύπο ή τη σοβαρότητα του θεωρούμενου ως αδικήματος και δ) να μην θίγει τη συνολική ακεραιότητα της διαδικασίας. Ειδικότερα, η Αυστρία δηλώνει ότι προσωρινές παρεκκλίσεις επιτρέπονται μόνο με απόφαση που λαμβάνεται κατά περίπτωση είτε από δικαστική αρχή, είτε από άλλη αρμόδια αρχή. Δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες σχετικά με το εάν η απόφαση πρέπει να αιτιολογηθεί και εάν πρέπει να ληφθεί υπό τον όρο ότι μπορεί να υποβληθεί σε δικαστικό έλεγχο.

2.4.6 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Όλες οι συμμετέχουσες χώρες διασφαλίζουν ότι τα ΑΥΚΔΕ που στερούνται την ελευθερία τους έχουν το δικαίωμα να ενημερώσουν τουλάχιστον ένα άτομο που εκείνοι θα ορίσουν, το οποίο θα ενημερωθεί για την στέρηση της ελευθερίας τους χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Σε περιπτώσεις που εμπλέκονται παιδιά

που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων, και οι τέσσερις χώρες διασφαλίζουν ότι ο κάτοχος της γονικής μέριμνας ενημερώνεται το συντομότερο δυνατό για τη στέρηση της ελευθερίας τους και τους λόγους που αυτό έχει συμβεί. Επιπλέον, διασφαλίζεται ότι στις περιπτώσεις στις οποίες η ενημέρωση του κατόχου γονικής μέριμνας είναι αντίθετη από το συμφέρον του παιδιού, μπορεί να ενημερωθεί άλλος κατάλληλος ενήλικος. Τέλος, το προαναφερόμενο δικαίωμα επικοινωνίας μπορεί να είναι περιορισμένο ή να αναβάλλεται ενόψει επιτακτικών ή αναλογικών απαιτήσεων.

2.4.7 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΠΡΟΞΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Και στις τέσσερις χώρες διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ που δεν είναι υπήκοοι της χώρας και στερούνται την ελευθερία τους, έχουν το δικαίωμα να ενημερώνουν τις προξενικές αρχές της πολιτείας στην οποία είναι υπήκοοι για τη στέρηση της ελευθερίας τους και να επικοινωνούν μαζί τους. Σε περίπτωση που τα ΑΥΚΔΕ έχουν δύο ή περισσότερες εθνικότητες, μπορούν να επιλέξουν ποιες προξενικές αρχές πρέπει να ενημερωθούν και με ποιον επιθυμούν να επικοινωνήσουν. Επιπλέον, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και των τεσσάρων χωρών, τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να επισκέπτονται τις προξενικές αρχές, να συνομιλούν και να επικοινωνούν μαζί τους. Τέλος, και στις τέσσερις χώρες τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να ζητούν νομική εκπροσώπηση από τις προξενικές αρχές, εφόσον συμφωνούν οι εν λόγω αρχές και το επιθυμούν τα ίδια τα ΑΥΚΔΕ.

2.4.8 ΑΡΝΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Μόνο στην Ουγγαρία δεν διασφαλίζεται η παροχή πληροφοριών, γραπτών ή προφορικών, σχετικά με το δικαίωμα των ΑΥΚΔΕ να προσλάβουν δικηγόρο και τις πιθανές συνέπειες της παραίτησής από αυτό το δικαίωμα. Και στις τέσσερις χώρες εξασφαλίζεται ότι κάθε παραίτηση πραγματοποιήθηκε εθελοντικά και κατηγορηματικά. Επιπλέον, η παραίτηση, καθώς και οι συνθήκες υπό τις οποίες παρέχεται η παραίτηση, επισημαίνονται χρησιμοποιώντας τη διαδικασία καταγραφής σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία της αντίστοιχης χώρας. Επιπλέον, τα ΑΥΚΔΕ μπορούν να ανακαλέσουν την παραίτηση σε οποιοδήποτε σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Για το σκοπό αυτό, παρέχετε ενημέρωση σχετικά με τη δυνατότητα ανάκλησης της παραίτησης του δικαιώματός τους και η ανάκληση ισχύει από την ίδια στιγμή που θα γίνει.

2.4.9 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο κράτος μέλος εκτέλεσης κατά τη σύλληψη σύμφωνα με ΕΕΣ διασφαλίζεται και στις τέσσερις χώρες. Όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο κράτος μέλος εκτέλεσης, διασφαλίζεται από όλες τις χώρες ότι τα αιτούμενα άτομα έχουν α) το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο σε χρόνο και τόπο που να επιτρέπει στον κατηγορούμενο να ασκεί τα δικαιώματά του αποτελεσματικά και σε κάθε περίπτωση χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, β) το δικαίωμα συνάντησης και επικοινωνίας με τον δικηγόρο που το εκπροσωπεί και γ) το δικαίωμα του δικηγόρου του να παρίσταται και να συμμετέχει κατά τη διάρκεια των ακροάσεων. Μόνο οι ερωτηθέντες από την Αυστρία έχουν εκφράσει αμφιβολίες σχετικά με το βαθμό συμμόρφωσης με τη σχετική Οδηγία. Επιπλέον, σε περιπτώσεις στις οποίες

ένας δικηγόρος συμμετέχει στην ακρόαση ενός κατηγορούμενου από την δικαστική αρχή εκτέλεσης, η συμμετοχή αυτή σημειώνεται χρησιμοποιώντας τη διαδικασία καταγραφής σύμφωνα με τη νομοθεσία των ενδιαφερόμενων κρατών μελών. Τα δικαιώματα που προβλέπονται στα άρθρα 4, 5, 6, 7, 9 και, σε περιπτώσεις που εφαρμόζεται προσωρινή παρέκκλιση του άρθρου 8, εφαρμόζονται κατ' αναλογία στις διαδικασίες ΕΕΣ. Όταν το κράτος είναι το κράτος μέλος εκτέλεσης, διασφαλίζεται και από τις τέσσερις χώρες ότι η αρμόδια αρχή, θα ενημερώνει τους κατηγορούμενους ότι έχουν το δικαίωμα διορισμού δικηγόρου στο κράτος-μέλος έκδοσης, μετά τη στέρηση της ελευθερίας τους.

Επιπλέον, εκτός από την Ελλάδα για την οποία δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες, σε περιπτώσεις όπου το κράτος είναι κράτος μέλος εκτέλεσης, η αρμόδια αρχή θα ενημερώσει αμέσως την εκάστοτε αρμόδια αρχή του κράτους μέλους έκδοσης, ότι ο κατηγορούμενος επιθυμεί να ασκήσει το δικαίωμά διορισμού δικηγόρου.

Η Βουλγαρία και η Ουγγαρία διασφαλίζουν ότι το δικαίωμα ενός ΑΥΚΔΕ να διορίσει δικηγόρο στο κράτος-μέλος έκδοσης δεν θίγει τις προθεσμίες που ορίζονται στην Απόφαση- 2002/584 / ΔΕΥ ή την υποχρέωση της αρχής εκτέλεσης να αποφασίσει, εντός της προθεσμίας και των όρων που ορίζονται στην εν λόγω απόφαση, εάν το άτομο πρόκειται να παραδοθεί.

Επιπλέον, οι συμμετέχουσες χώρες εγγυώνται ότι τα ΑΥΚΔΕ σε ποινικές διαδικασίες, αλλά και οι καταζητούμενοι σε διαδικασίες ΕΕΣ, τυγχάνουν αποτελεσματικής επανόρθωσης βάσει του εθνικού δικαίου σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων που ορίζονται στην παρούσα Οδηγία. Μόνο στην Ελλάδα δεν διασφαλίζονται τα δικαιώματα υπεράσπισης και τήρησης της δικαιοσύνης των διαδικασιών κατά την αξιολόγηση των δηλώσεων που έγιναν από ΑΥΚΔΕ ή των αποδεικτικών στοιχείων που ελήφθησαν κατά την παράβαση του δικαιώματός πρόσβασης σε δικηγόρο ή σε περιπτώσεις όπου επιτρέπεται η παρέκκλιση του, λόγω του αντίστοιχου Άρθρου 12 της Οδηγίας, που δεν έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό νομικό πλαίσιο.

2.4.10 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Και οι τέσσερις χώρες έχουν θεσπίσει νομικές διατάξεις για τη διασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικηγόρο, ωστόσο κοινά ζητήματα μπορούν να εντοπιστούν μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών. Ένα παράδειγμα από την Ελλάδα αφορά το δικαίωμα στις ιδιωτικές συναντήσεις και την εμπιστευτική επικοινωνία μεταξύ των κρατούμενων ΑΥΚΔΕ και του εξουσιοδοτημένου δικηγόρου τους. Αντίστοιχα, στην Αυστρία και την Ουγγαρία, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, τα ΑΥΚΔΕ αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την έλλειψη ποιότητας των διορισμένων συνηγόρων υπεράσπισης στο πλαίσιο της δωρεάν νομικής συνδρομής.

2.5 ΟΔΗΓΙΑ 2012/13 ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

2.5.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η Αυστρία έχει εφαρμόσει πλήρως την Οδηγία, ενώ η Βουλγαρία, η Ελλάδα και η Ουγγαρία έχουν εφαρμόσει εν μέρει την Οδηγία (2012/13).

2.5.2 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων εμπειρογνομόνων της ποινικής δικαιοσύνης τόνισε τη σημασία της επαρκούς ενημέρωσης των ΑΥΚΔΕ για τα δικαιώματά τους πριν ακόμη από τις πρώτες ανακρίσεις της αστυνομίας. Ενώ εντοπίστηκαν αποκλίσεις στις εξεταζόμενες χώρες σχετικά με την ενημέρωση των ΑΥΚΔΕ όσον αφορά τα δικαιώματά τους, οι περισσότεροι από τους εμπειρογνώμονες που ερωτήθηκαν επιβεβαίωσαν ότι προφορικές και γραπτές πληροφορίες παρέχονται στα ΑΥΚΔΕ από τις ανακριτικές αρχές. Διαφορετικές απόψεις διατυπώθηκαν από νομικούς στη Βουλγαρία και από δύο ειδικούς στην Ελλάδα, οι οποίοι ανέφεραν ότι έχουν σημειωθεί παραλείψεις όσον αφορά στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα των ΑΥΚΔΕ. Και οι τέσσερις χώρες έχουν εφαρμόσει την Οδηγία όσον αφορά το Άρθρο 3 της Οδηγίας, που προβλέπει την παροχή άμεσης ενημέρωσης σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο. Ομοίως, όλα τα κράτη-μέλη που εξετάστηκαν διασφαλίζουν ότι τα ΑΥΚΔΕ ενημερώνονται για το δικαίωμα δωρεάν νομικής συνδρομής και τις περιπτώσεις πρόσβασης σε αυτήν, και για τις κατηγορίες που τους προσάπτονται, σύμφωνα με το Άρθρο 6. Η Αυστρία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα παρέχουν πληροφορίες για τη σωστή διερμηνεία και μετάφραση. Η Ουγγαρία παρέχει εν μέρει τέτοια ενημέρωση, δεδομένου ότι ο ουγγρικός Ποινικός Κώδικας θεωρεί δεδομένο ότι στα ΑΥΚΔΕ που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν άλλη γλώσσα παρέχεται μία έγκυρη μετάφραση.

2.5.3 ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η εφαρμογή του Άρθρου 4 και στις τέσσερις χώρες παρέχει στα ΑΥΚΔΕ την Επιστολή των δικαιωμάτων τους, ενώ ακόμη τους δίνεται αρκετός χρόνος για να την διαβάσουν και τους επιτρέπεται να την έχουν στην κατοχή τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Επίσης, η Επιστολή δικαιωμάτων περιέχει πληροφορίες για την πρόσβαση στην δικογραφία, σύμφωνα με την ελληνική και την ουγγρική νομοθεσία, αυτό όμως δεν ισχύει στην Αυστρία και τη Βουλγαρία. Πληροφορίες για το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών παρέχονται και στις τέσσερις χώρες. Επιπλέον, η Επιστολή δικαιωμάτων στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα περιέχει πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα λήψης επείγουσας ιατρικής βοήθειας. Στην Ουγγαρία, ο νόμος δεν ορίζει ρητά το δικαίωμα ενημέρωσης για τη δυνατότητα πρόσβασης σε ιατρική βοήθεια.

Στην Επιστολή δικαιωμάτων της Αυστρίας, της Ελλάδας και της Ουγγαρίας αναγράφονται πληροφορίες σχετικά με το μέγιστο χρονικό διάστημα κράτησης πριν οι κατηγορούμενοι να προσαχθούν σε δικαστική αρχή, εν αντιθέσει με τις βουλγαρικές αρχές που δεν παρέχουν τέτοιες πληροφορίες. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την αναθεώρηση της κράτησης παρέχονται μόνο στην Ελλάδα και την Ουγγαρία. Οι πληροφορίες σχετικά με την αμφισβήτηση της νομιμότητας της σύλληψης δεν αποτελούν μέρος της βουλγαρικής Επιστολής δικαιωμάτων. Πληροφορίες σχετικά με το αίτημα προσωρινής αποφυλάκισης δεν αναφέρονται στην Επιστολή δικαιωμάτων της Αυστρίας και της Βουλγαρίας. Παρά το γεγονός ότι η Επιστολή των δικαιωμάτων είναι διαθέσιμη σε 47 διαφορετικές γλώσσες, η διάταξη για τη σύνταξη της Επιστολής δικαιωμάτων σε απλή νομική και προσιτή γλώσσα, δεν τηρείται στην Αυστρία λόγω της χρήσης περίπλοκης νομικής ορολογίας. Στη Βουλγαρία η Επιστολή δικαιωμάτων διατίθεται μόνο στα βουλγαρικά, ενώ στην Ελλάδα και την Ουγγαρία διατίθεται και σε άλλες γλώσσες.

Σε περίπτωση που η Επιστολή δικαιωμάτων δεν είναι διαθέσιμη σε κατάλληλη γλώσσα, οι προφορικές πληροφορίες για τα δικαιώματα παρέχονται από τις αντίστοιχες αρχές και στα τέσσερα κράτη μέλη. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ερωτηθέντες εμπειρογνώμονες και από τις τέσσερις χώρες συμφώνησαν, ότι τα ΑΥΚΔΕ συχνά δεν κατανοούν τα δικαιώματά τους διαβάζοντας την Επιστολή δικαιωμάτων. Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την παρατήρηση, ένας σημαντικός παράγοντας για την μη κατανόηση των δικαιωμάτων των ΑΥΚΔΕ, είναι η χρήση σύνθετης νομικής ορολογίας (βλ. Αυστρία). Ως εκ τούτου, η ανάγκη για απλές εξηγήσεις και σαφείς οδηγίες σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα μπορεί να αναγνωριστεί ως κοινό συμπέρασμα και στις τέσσερις χώρες.

2.5.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΤΑΛΜΑΤΟΣ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Όσον αφορά το Άρθρο 5 της Οδηγίας και τη διάταξη για την άμεση παροχή κατάλληλης Επιστολής δικαιωμάτων σε περίπτωση ΕΕΣ, η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα και η Ουγγαρία ακολουθούν την Οδηγία. Το ίδιο ισχύει και για το Άρθρο 6 που περιλαμβάνει το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, τους λόγους σύλληψης ή κράτησης και ενημέρωση για τυχόν αλλαγές στις σχετικές πληροφορίες.

2.5.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ

Και στα τέσσερα κράτη μέλη διασφαλίζεται ότι τα υπό κράτηση ή συλληφθέντα ΑΥΚΔΕ και οι δικηγόροι τους λαμβάνουν έγγραφα που κατέχουν οι αρμόδιες αρχές, σχετικά με τη συγκεκριμένη υπόθεση και είναι απαραίτητα για την αμφισβήτηση της νομιμότητας της σύλληψης ή της κράτησης. Αυτό σημαίνει ότι η πρόσβαση στο υλικό της υπόθεσης πρέπει να διασφαλίζεται στην πλειονότητα των υποθέσεων. Όσον αφορά τη διάταξη για άρνηση πρόσβασης στην δικογραφία, σε περίπτωση που η πρόσβαση μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή απειλή για τη ζωή ή τα θεμελιώδη δικαιώματα άλλου προσώπου, η Αυστρία, η Ελλάδα και η Ουγγαρία συμμορφώνονται με την αντίστοιχη διάταξη της Οδηγίας. Η πρόσβαση στη δικογραφία παρέχεται δωρεάν στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία.

2.5.6 ΕΠΙΑΝΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Όλα τα κράτη μέλη έχουν διαδικασία καταγραφής της ενημέρωσης των ΑΥΚΔΕ. Παρ' όλο που η Αυστρία, η Ελλάδα και η Ουγγαρία διασφαλίζουν ότι τα ΑΥΚΔΕ ή οι εξουσιοδοτημένοι δικηγόροι τους έχουν το δικαίωμα, σύμφωνα με τις διαδικασίες του εθνικού δικαίου, να αμφισβητήσουν την πιθανή αποτυχία ή άρνηση των αρμόδιων αρχών να παράσχουν πληροφορίες, η Βουλγαρία συμμορφώνεται μερικώς με την Οδηγία καθώς δεν υπάρχει ρητή διάταξη.

2.5.7 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Εκπαιδευτικά προγράμματα για δικαστές, εισαγγελείς, αστυνομικούς και δικαστικό προσωπικό, όπως απαιτείται βάσει του Άρθρου 9 της Οδηγίας, διατίθενται μόνο στην Ελλάδα.

2.6 ΟΔΗΓΙΑ 2016/800 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΠΤΑ Ή ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΑ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

2.6.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Τα κράτη μέλη έπρεπε να διαμορφώσουν την εθνική τους νομοθεσία σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2016/800 έως τις 11 Ιουνίου 2019.

2.6.2 ΗΛΙΚΙΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Σύμφωνα με τη παρούσα έρευνα, η ηλικία της ποινικής ευθύνης είναι τα 14 χρόνια στην Αυστρία, τα 16 χρόνια στην Ουγγαρία και την Βουλγαρία, και στην Ελλάδα είναι τα 18 έτη.

2.6.3 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Τα παιδιά που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων, λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, τη γενική διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας, το δικαίωμα παροχής βοήθειας από δικηγόρο και το δικαίωμα νομικής συνδρομής, και στα τέσσερα κράτη μέλη. Επιπλέον, πληροφορίες για τον περιορισμό της στέρησης της ελευθερίας και τη χρήση εναλλακτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος για επανεξέταση της κράτησης διατίθενται στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Καμία από τις τέσσερις χώρες όμως, δεν παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη μεταχείριση των παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων κατά τη στέρηση της ελευθερίας τους.

2.6.4 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ

Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο καθώς και το δικαίωμα υπεράσπισης, σύμφωνα με την Οδηγία 2013/48 / ΕΕ, διασφαλίζεται και στις τέσσερις χώρες,. Παρομοίως, διασφαλίζεται ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συναντηθούν και να επικοινωνήσουν με τον δικηγόρο τους ιδιωτικά, ακόμη και πριν να θέσει ερωτήσεις η αστυνομία ή άλλη αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή. Επιπλέον, η βοήθεια ενός δικηγόρου σε διαδικασίες αναγνώρισης, αντιπαράθεσης καθώς και πιθανές αναπαραστάσεις της σκηνής ενός εγκλήματος εξασφαλίζεται και στις τέσσερις χώρες.

2.6.5 ΑΤΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το δικαίωμα σε ατομικές αξιολογήσεις που κατοχυρώνονται στο Άρθρο 7 της Οδηγίας και οι ειδικές ανάγκες των παιδιών σχετικά με την προστασία, την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξή τους, λαμβάνονται υπόψη και στα τέσσερα κράτη μέλη. Εκτός αυτού, η προσωπικότητα, η ωριμότητα, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό υπόβαθρο του παιδιού, καθώς και πιθανές συνθήκες που καθιστούν το άτομο ευάλωτο λαμβάνονται υπόψη στην Αυστρία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα.

2.6.6 ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στην περίπτωση στέρησης της ελευθερίας και οι τέσσερις χώρες δήλωσαν ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα ιατρικής εξέτασης. Αυτή η ιατρική εξέταση πραγματοποιείται από εξειδικευμένο προσωπικό στην Αυστρία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα. Εκτός από την Ουγγαρία, όπου δεν υπάρχει τέτοιος κανονισμός, τα αποτελέσματα της ιατρικής εξέτασης λαμβάνονται υπόψη κατά τη διεξαγωγή ερευνητικών ή συλλογικών αποδεικτικών στοιχείων ή όταν λαμβάνονται ή προβλέπονται μέτρα κατά του παιδιού. Για παράδειγμα, στη Βουλγαρία η ιατρική κατάσταση του ΑΥΚΔΕ λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό των περιοριστικών μέτρων και εκδίδεται ιατρική αξιολόγηση από τον ιατρό που πραγματοποιεί την εξέταση. Αντίγραφο της ιατρικής αξιολόγησης διατίθεται στον κρατούμενο ΑΥΚΔΕ ή στον εξουσιοδοτημένο δικηγόρο του.

2.6.7 ΣΤΕΡΗΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ο περιορισμός της στέρησης της ελευθερίας στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας και αν βρίσκεται η υπόθεση του παιδιού, διασφαλίζεται στην Αυστρία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία. Γενικά, η στέρηση της ελευθερίας θεωρείται έσχατη λύση και πραγματοποιείται μόνο με αιτιολογημένη απόφαση και στις τέσσερις χώρες. Επιπλέον, εξασφαλίζεται δικαστικός και περιοδικός έλεγχος της κράτησης από το δικαστήριο. Στην περίπτωση στέρησης της ελευθερίας, και οι τέσσερις χώρες ανέφεραν ότι τα παιδιά κρατούνται χωριστά από ενήλικες και σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατόν να βρίσκονται υπό κράτηση μαζί με ενήλικες. Ωστόσο, είναι δυνατή η κράτηση παιδιών μαζί με νεαρούς ενήλικες και στις τέσσερις χώρες. Σε περίπτωση αστυνομικής κράτησης, δεν είναι εγγυημένη η κράτηση των παιδιών ξεχωριστά από τους ενήλικες στην Αυστρία και την Ελλάδα.

Στη Βουλγαρία, τα παιδιά υπό κράτηση, κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες σε ειδικούς χώρους. Στην Ουγγαρία, σύμφωνα με το Άρθρο 427 Παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα, ισχύουν οι κανόνες της προδικαστικής κράτησης σχετικά με την κράτηση παιδιών. Επομένως, σύμφωνα με το Άρθρο 391 Παράγραφος 2 του συγγρικού Σωφρονιστικού Κώδικα, τα παιδιά που βρίσκονται υπό κράτηση χωρίζονται από τους ενήλικες στις εγκαταστάσεις κράτησης, ενώ η κράτηση θα πρέπει να πραγματοποιείται σε αστυνομική φυλακή σύμφωνα με το Άρθρο 427 Παράγραφος 2 του συγγρικού ποινικού κώδικα. Στην Ελλάδα έχουν αναφερθεί περιστατικά όπου παιδιά και ενήλικες κρατούνται μαζί λόγω έλλειψης χώρου, παρ' όλο που τα παιδιά κανονικά κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες όταν βρίσκονται υπό κράτηση από την αστυνομία. Στη Βουλγαρία, τα παιδιά κρατούνται σε αναμορφωτήρια κυρίως για την επανεκπαίδευση και την προετοιμασία επανένταξης τους στη κοινωνία και στη ελεύθερη ζωή τους.

2.6.8 ΑΜΕΣΟΣ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Στην Αυστρία δεν βρέθηκαν σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για να διασφαλιστεί ότι οι ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά αντιμετωπίζονται άμεσα και με δέουσα επιμέλεια (Άρθρο 13). Η συγκεκριμένη πρόβλεψη φαίνεται να διασφαλίζεται μερικώς στη Βουλγαρία, ενώ στην Ουγγαρία οι ποινικές διαδικασίες αντιμετωπίζονται άμεσα σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά που κατηγορούνται ή είναι ύποπτα για διάπραξη εγκλημάτων και η προθεσμία για την ολοκλήρωση της έρευνας είναι μικρότερη από ό, τι για τις περιπτώσεις που αφορούν ενήλικα ΑΥΚΔΕ. Όσον αφορά το Άρθρο 14 και τη διάταξη για τη διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής των παιδιών κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών, η Αυστρία, η Βουλγαρία και η Ουγγαρία συμμορφώνονται με την Οδηγία ενώ, τέλος, στην Ελλάδα υπάρχει περιορισμένη προστασία της ιδιωτικότητας των παιδιών σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ερωτηθέντων.

2.6.9 ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΑΠΟ ΚΑΤΟΧΟ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Το δικαίωμα του παιδιού να συνοδεύεται από τον κάτοχο της γονικής μέριμνας κατά τις ακροαματικές διαδικασίες είναι εγγυημένο στην Αυστρία, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία, ωστόσο δεν υπάρχουν πληροφορίες όσον αφορά το δικαίωμα του παιδιού να ορίσει για συνοδεία κάποιον άλλο κατάλληλο ενήλικα.

2.6.10 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗ ΔΙΚΗ

Το Άρθρο 16, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα των παιδιών να εμφανίζονται αυτοπροσώπως και να συμμετέχουν σε δίκη, διασφαλίζεται και στις τέσσερις χώρες. Ωστόσο, δεν έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής συγκεκριμένα μέτρα σχετικά με την αποτελεσματική συμμετοχή των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της ευκαιρίας ακρόασης και έκφρασης των απόψεών τους και από τις τέσσερις χώρες, όπως ορίζει ο γενικός κανόνας.

2.6.11 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Όσον αφορά την εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων για τη στέρηση της ελευθερίας στην περίπτωση των παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων, οι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι υπάρχουν τέτοια μέτρα, όπως για παράδειγμα, η μεταφορά των παιδιών σε εγκαταστάσεις με εξειδικευμένο προσωπικό ή υφ' όρων απόλυση, συμπεριλαμβανομένου του κατ' οίκον περιορισμού (με την υποχρέωση να γίνεται αναφορά στις αστυνομικές αρχές). Σε αυτό το πλαίσιο, αξίζει να επισημανθεί η αυστριακή πρακτική του λεγόμενου «Κοινωνικού δικτύου διάσκεψης», η οποία περιλαμβάνει όλα τα αντίστοιχα μέρη και προσανατολίζεται προς την κοινωνική επανένταξη των παιδιών και την αποφυγή της στέρησης της ελευθερίας.

2.6.12 ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Οι οπτικοακουστικές καταγραφές των ερωτήσεων, σύμφωνα με το Άρθρο 9 της Οδηγίας, παρέχονται μόνο στην Ουγγαρία, ενώ άλλες διαδικασίες καταγραφής διασφαλίζονται και στις τέσσερις χώρες. Επιπλέον, οι οπτικοακουστικές καταγραφές των ερωτήσεων προς τα παιδιά, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες από την Αυστρία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα, καθιερώνονται ως πολιτική αλλά δεν προβλέπονται από το νόμο (με εξαίρεση τα παιδιά κάτω των 14 ετών στην Ουγγαρία). Επιπλέον, πρακτικές προκλήσεις που αναφέρθηκαν από ερωτηθέντες από τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία αφορούν τεχνικές και χωρικές δυσκολίες για τις αρχές επιβολής του νόμου σχετικά με τις οπτικοακουστικές καταγραφές. Στην Ελλάδα η μη συνεπής εφαρμογή της οπτικοακουστικής καταγραφής επισημάνθηκε ως μια πρόκληση.

2.6.13 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στην Ουγγαρία δεν υπάρχουν προγράμματα κατάρτισης για τους αστυνομικούς ή τους εργαζομένους στις φυλακές σχετικά με συγκεκριμένες μεθόδους αντιμετώπισης παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα για διάπραξη εγκλημάτων. Στην Ελλάδα ενώ δεν υπάρχουν υποχρεωτικά προγράμματα κατάρτισης, έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για τη διοργάνωση σχετικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Στη Βουλγαρία οι αστυνομικοί λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση για να μπορούν να εργαστούν με παιδιά που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα για διάπραξη εγκλημάτων. Αντίστοιχα, στην Αυστρία εντοπίστηκαν πολλές υποσχόμενες πρακτικές σχετικά με τέτοια μέτρα. Σύμφωνα με τα ευρήματα της Αυστρίας, οι δικαστές και οι εισαγγελείς

που τους έχουν ανατεθεί θέματα δικαιοσύνης ανηλίκων θα πρέπει να έχουν την απαραίτητη παιδαγωγική αντίληψη καθώς και ειδικές γνώσεις στους τομείς της ψυχολογίας (των παιδιών) και της κοινωνικής εργασίας. Ομοίως, στην Ουγγαρία υπάρχουν προγράμματα κατάρτισης που έχουν σχεδιαστεί για δικαστές οι οποίοι διορίζονται για την ακρόαση υποθέσεων που αφορούν παιδιά, ωστόσο δεν υπάρχουν άμεσα διαθέσιμα δημοσιευμένα δεδομένα σχετικά με την εκπαίδευση για εισαγγελείς. Στην Ελλάδα τέτοια μέτρα είναι περιορισμένα και στη Βουλγαρία υπάρχουν προγράμματα εθελοντικής κατάρτισης αλλά δεν έχουν ληφθεί μέτρα από το κράτος.

Όσον αφορά τα προγράμματα για τους δικηγόρους υπάρχει ένα νομοσχέδιο στη Βουλγαρία το οποίο περιλαμβάνει την ευκαιρία που δίνεται σε δικηγόρους να συμμετέχουν σε εκπαιδύσεις σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και τους κανόνες για τη συνεργασία τους με εκείνα. Στην Αυστρία και την Ελλάδα δεν υπάρχουν κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της παροχής ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης για δικηγόρους που ασχολούνται με ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά. Στην Ουγγαρία δεν υπάρχουν διαθέσιμα προγράμματα κατάρτισης αυτή τη στιγμή, ωστόσο, η υποχρεωτική κατάρτιση για τους δικηγόρους θα εισαχθεί το 2020.

2.6.14 ΚΟΣΤΟΣ

Στην Αυστρία και τη Βουλγαρία το κράτος αναλαμβάνει τα έξοδα για την ιατρική εξέταση σύμφωνα με το Άρθρο 22 της Οδηγίας, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Στην Ουγγαρία ισχύουν οι γενικοί κανόνες και η ευθύνη για τα έξοδα εξαρτάται από το αποτέλεσμα της ποινικής διαδικασίας. Στην Ελλάδα το Άρθρο 22 δεν εφαρμόζεται και δεν υπάρχουν πληροφορίες για το ποιους κανόνες ισχύουν για το κόστος στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην Οδηγία.

2.6.15 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Τα ζητήματα που προκύπτουν συνήθως σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα των παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για εγκλήματα είναι αρκετά και, σε ορισμένες περιπτώσεις, κοινά για όλες τις εξεταζόμενες χώρες. Ένα κοινό ζήτημα που εντοπίστηκε είναι, για παράδειγμα, η δυσκολία των παιδιών να κατανοήσουν τη διαδικασία που θα ακολουθήσει σε περίπτωση που έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα ή σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα μιας πράξης που οδηγεί σε στέρηση της ελευθερίας. Ένα άλλο κοινό ζήτημα είναι η έλλειψη προγραμμάτων κατάρτισης για επαγγελματίες/υπηρετούντες στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης που ασχολούνται καθημερινά με υποθέσεις που αφορούν παιδιά ύποπτα ή κατηγορούμενα για διάπραξη εγκλημάτων. Οι εμπειρογνώμονες, και από τις τέσσερις χώρες, σχολίασαν στις συνεντεύξεις ότι οι αρχές στοχεύουν στην επίτευξη εξειδικευμένων τρόπων και διαδικασιών για τον χειρισμό ποινικών υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά. Για αυτόν το λόγο μπορούν να εντοπιστούν πρακτικές προκλήσεις, ειδικά στην Ελλάδα και την Ουγγαρία, όπως για παράδειγμα η δυνατότητα κράτησης παιδιών σε εγκαταστάσεις ενηλίκων λόγω έλλειψης χώρων και εγκαταστάσεων σε χώρους όπου φιλοξενούνται μόνο παιδιά.

Ενότητα 3: ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ακόλουθη ενότητα περιλαμβάνει συστάσεις σε επιλεγμένους επαγγελματίες/υπηρετούντες στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης για την κατάλληλη υιοθέτηση των αναγνωρισμένων καλών πρακτικών. Οι συστάσεις παρατίθενται σύμφωνα με την αντίστοιχη ομάδα επαγγελματιών/υπηρετούντων, δηλαδή αστυνομικούς, εισαγγελείς, δικαστές και δικηγόρους και κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με το στάδιο της ποινικής διαδικασίας στο οποίο αναφέρονται.

3.1 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ

Ενώ οι αστυνομικοί δύνανται να έχουν το ρόλο του θύματος ή του μάρτυρα εγκλημάτων σε δικαστικές διαδικασίες, οι ακόλουθες συστάσεις επικεντρώνονται στο προδικαστικό στάδιο, ιδίως στην αρχική εκτίμηση ενός εγκλήματος και στην ανάκριση των ΑΥΚΔΕ από τους αστυνομικούς. Επομένως, οι στήλες "δίκη" και "επανορθωτικές ενέργειες" παραλείπονται από τον ακόλουθο πίνακα. Μια γενική σύσταση για τα στάδια της δίκης και των επανορθωτικών ενεργειών είναι ότι ο αστυνομικός και το προσωπικό της σωφρονιστικής υπηρεσίας δεν θα πρέπει να φορούν ειδικές στολές ή μάσκες, εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητο, όταν μεταφέρουν τον ΑΥΚΔΕ από τον χώρο κράτησης στο δικαστήριο, καθώς αυτό θα αντιτίθετο στο τεκμήριο της αθωότητας.

Πριν τη Δίκη
<ul style="list-style-type: none"> • Οι αστυνομικοί θα πρέπει να επιμείνουν στο νομικό καθήκον να τηρείται το τεκμήριο αθωότητας κατά τη σύλληψη των ΑΥΚΔΕ. • Οι αστυνομικοί θα πρέπει να παρέχουν στα ΑΥΚΔΕ μια Επιστολή δικαιωμάτων τη στιγμή της σύλληψης. • Οι αστυνομικοί θα πρέπει πάντα να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα με απλό και κατανοητό τρόπο. • Εκτός από την Επιστολή δικαιωμάτων, οι αστυνομικοί θα πρέπει να παρέχουν στα ΑΥΚΔΕ προφορικές πληροφορίες όσον αφορά τα δικαιώματά τους. • Οι αστυνομικοί θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη σημασία στη συλλογή επαρκών στοιχείων, τα οποία θα πρέπει να ερμηνεύονται και να μεταφράζονται με σωστό τρόπο. • Κατά τη διάρκεια της αρχικής αξιολόγησης και σε περιπτώσεις όπου τα ΑΥΚΔΕ δεν μιλούν την επίσημη γλώσσα της χώρας, οι αστυνομικοί θα πρέπει να προσπαθήσουν να επικοινωνήσουν σε μια κοινή γλώσσα (π.χ. Αγγλικά) μέχρι να έρθει επαγγελματίας μεταφραστής. • Σε περιπτώσεις παιδιών υπόπτων ή κατηγορουμένων, οι αστυνομικοί θα πρέπει να ενημερώνουν αμέσως τον εισαγγελέα και τον νόμιμο κηδεμόνα του παιδιού. • Οι αστυνομικοί δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούν μέτρα φυσικού περιορισμού, όπως χειροπέδες, εκτός αν είναι απολύτως απαραίτητο. • Οι πληροφορίες που δόθηκαν από ΑΥΚΔΕ πριν ενημερωθεί για τα δικαιώματά του δεν πρέπει να χρησιμοποιηθούν, είτε επίσημα, είτε ανεπίσημα. Οι πληροφορίες αυτές δεν πρέπει να καταγράφονται σε καμία μορφή, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών αναφορών σχετικά με την σύλληψη ή άλλων εσωτερικών εγγράφων.

- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ΑΥΚΔΕ και αμέσως να παρέχουν σχετική βοήθεια αν χρειαστεί.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα και να παρέχουν στα άτομα με προβλήματα όρασης κατανοητές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους.
- Οι αστυνομικοί δεν θα κρατούν τους ΑΥΚΔΕ υπό κράτηση εκτός και αν είναι απαραίτητο.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα και να παρέχουν στα άτομα με προβλήματα όρασης κατανοητές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους.
- Μια εικονογραφημένη έκδοση της Επιστολής δικαιωμάτων θα πρέπει να είναι διαθέσιμη για αναλφάβητους ή άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολία στην ανάγνωση, προκειμένου να διευκολυνθούν και να κατανοήσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τα δικαιώματά τους.
- Ένα κατάλογος με όλους τους διαθέσιμους δικηγόρους που θα μπορούσαν να διοριστούν ως συνήγοροι υπεράσπισης θα πρέπει να δημοσιεύεται σε κάθε αστυνομικό τμήμα.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να παρέχουν στα ΑΥΚΔΕ πρόσβαση σε δημόσια τηλεφωνική γραμμή και έναν κατάλογο με τα στοιχεία επικοινωνίας των προξενικών αρχών.
- Η επικοινωνία των ΑΥΚΔΕ με τους δικηγόρους τους θα πρέπει να διευκολύνεται με το να τους επιτρέπεται να λαμβάνουν τηλεφωνικές κλήσεις στον αριθμό του αστυνομικού τμήματος στο οποίο βρίσκονται (καθώς η χρήση κινητών τηλεφώνων επιτρέπεται μόνο για περιορισμένες ώρες).
- Πρέπει να υιοθετηθούν εσωτερικοί κανονισμοί με σκοπό να οριστούν συγκεκριμένες ευπαθείς ομάδες ΑΥΚΔΕ (παιδιά, ηλικιωμένοι, έγκυες γυναίκες) οι οποίες ομάδες δεν θα τίθενται υπό κράτηση. Η χρήση μέτρων φυσικού περιορισμού στα μέλη αυτών των ομάδων δεν θα πρέπει να επιτρέπεται, εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητο.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει πάντα να διατηρούν ένα περιβάλλον (ειδικά κατά τη διάρκεια της ανάκρισης) όπου τα άτομα που ανακρίνονται να τολμούν να κάνουν ερωτήσεις. Ταυτόχρονα, οι αστυνομικοί θα πρέπει να παρέχουν σαφείς και κατανοητές απαντήσεις.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να παρακολουθούν (ρωτώντας συγκεκριμένες ερωτήσεις) εάν τα ΑΥΚΔΕ κατανοούν τις πληροφορίες που τους δίνονται.
- Εάν η μητρική γλώσσα των ΑΥΚΔΕ είναι μία λιγότερο κοινή γλώσσα, αλλά μιλούν λίγα αγγλικά, οι αστυνομικοί δεν θα πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν τα άτομα αυτά να δεχτούν την αγγλική μετάφραση.
- Η χρήση μέσων τηλεπικοινωνιών για σκοπούς επικοινωνίας κατά το αρχικό στάδιο αξιολόγησης (πριν από την επίσημη ανάκριση) είναι συνήθης πρακτική που εφαρμόζεται από τους αστυνομικούς.
- Κατά τη στέρηση της ελευθερίας των ΑΥΚΔΕ, θα πρέπει αμέσως να επιτρέπεται η ενημέρωση τρίτων για τη στέρηση της ελευθερίας τους (π.χ. με την χρήση τηλεφώνου).
- Όταν τα ΑΥΚΔΕ ενημερώνονται σχετικά με τις υποψίες προς το πρόσωπό τους (γεγονότα και ποινική κατηγορία), οι αστυνομικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν απλή και κατανοητή γλώσσα.
- Δεδομένου ότι τα παιδιά έχουν ακόμη περισσότερες δυσκολίες στην κατανόηση της διαδικασίας και της νομικής ορολογίας σε σύγκριση με τους ενήλικες, οι αστυνομικοί θα πρέπει να προσφέρουν εξηγήσεις σχετικά με την διαδικασία και τα δικαιώματά τους σε μια γλώσσα που να είναι ειδικά προσαρμοσμένη στα παιδιά.
- Με βάση την λεγόμενη «φιλική προς τα παιδιά» δικαιοσύνη οι αστυνομικοί θα πρέπει να λάβουν ειδική εκπαίδευση για τον χειρισμό υποθέσεων που αφορούν άμεσα παιδιά που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων.

- Εάν το ΑΥΚΔΕ είναι παιδί τότε οι αστυνομικοί θα πρέπει να διεξάγουν συντομότερες ανακρίσεις, οι οποίες για λόγους απορρήτου πρέπει να πραγματοποιούνται μετά το σχολείο.
- Δεδομένου ότι τα ΑΥΚΔΕ συχνά δεν είναι επαρκώς ενημερωμένα για τη δυνατότητά τους να ζητήσουν νομική συνδρομή, παρά το γεγονός ότι τους δίνονται προφορικές προειδοποιήσεις ή Επιστολή δικαιωμάτων, οι αστυνομικοί πρέπει να καταβάλουν παραπάνω προσπάθειες για να εφιστήσουν την προσοχή τους σε αυτό.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να ενημερώνουν επαρκώς τα ΑΥΚΔΕ για το δικαίωμά τους να διορίσουν συνήγορο υπεράσπισης έπειτα από αίτηση, σε περιπτώσεις όπου η υπεράσπιση δεν είναι υποχρεωτική.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να διεξάγουν ανακρίσεις κατά τις κανονικές «ώρες γραφείου», προκειμένου να εξασφαλίζεται ευκολότερα η παρουσία δικηγόρου.
- Οι αστυνομικοί δεν πρέπει να χρησιμοποιούν καταχρηστικά την έννοια του αντικαταστάτη συνηγόρου υπεράσπισης. Θα πρέπει να καταβάλουν πραγματικές προσπάθειες για να επικοινωνήσουν με τον διορισμένο συνήγορο υπεράσπισης που έχει επιλεγεί από τον αρμόδιο δικηγόρο (π.χ. πράξεις όπως η προσπάθεια να τηλεφωνήσουν στον συνήγορο υπεράσπισης παραπάνω από μία φορά, από κάποιο τηλέφωνο που να μπορεί να καλέσει ξανά).
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να διεξάγουν ανακρίσεις μόνο με παρουσία του συνηγόρου υπεράσπισης, με εξαίρεση την περίπτωση που ο συνήγορος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να προσεγγιστεί και υπάρχει πραγματική και επιτακτική ανάγκη να προχωρήσει αμέσως στην ανάκριση.
- Οι αστυνομικοί δεν πρέπει να θέτουν ερωτήματα, όπως αν το άτομο είναι πρόθυμο να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις, εάν έχει προηγουμένως αναφερθεί η επιθυμία του να παραμείνει σιωπηλό.
- Οι αστυνομικοί δεν πρέπει να ασκούν πίεση στα άτομα προτείνοντας ότι σε περίπτωση ομολογίας ή τουλάχιστον κατάθεσης η ανάκριση θα ολοκληρωθεί νωρίτερα ή δεν θα εφαρμοστεί προσωρινή κράτηση ή άλλο καταναγκαστικό μέτρο.
- Οι αστυνομικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν οπτικοακουστικές καταγραφές κατά τις ανακρίσεις, ειδικά όταν τα άτομα είναι ευάλωτα από κάθε άποψη (παιδιά, άτομα με αναπηρία, αλλοδαποί που δεν μιλούν την επίσημη τοπική γλώσσα).
- Οι αστυνομικοί πρέπει να ενημερώνουν τα αλλοδαπά ΑΥΚΔΕ για τις συνέπειες της παραίτησης τους από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων κατά τη διάρκεια της έρευνας και να καταγράφουν τη διαδικασία με τρόπο που εγγυάται επαρκώς ότι η παραίτηση βασίζεται σε απόφαση έπειτα από ενημέρωση.
- Οι αστυνομικοί πρέπει να παρέχουν στα ΑΥΚΔΕ επαρκή χρόνο για να εξοικειωθούν με το περιεχόμενο της Επιστολής δικαιωμάτων πριν ξεκινήσει η ανάκριση.
- Στα αλλοδαπά άτομα θα πρέπει να παρέχονται προειδοποιήσεις και γραπτή Επιστολή δικαιωμάτων σε απλή και κατανοητή γλώσσα αντί να δίδονται προειδοποιήσεις ή Επιστολή δικαιωμάτων με τρόπο που αναπαράγει την ορολογία της νομοθεσίας.

3.2 ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ

Ο παρακάτω πίνακας συστάσεων αφορά την εισαγγελία ως την κύρια αρχή ποινικής έρευνας. Ωστόσο, ορισμένες από τις αναφερόμενες συστάσεις αλληλεπικαλύπτονται με αυτές που απευθύνονται στους αστυνομικούς.

Πριν τη Δίκη	Κατά τη Διάρκεια της Δίκης	Επανορθωτικές Ενέργειες
<ul style="list-style-type: none"> • Η εισαγγελία δεν θα πρέπει να προτείνει προδικαστική κράτηση, εκτός εάν κρίνεται απολύτως απαραίτητο. Αυτή η αρχή πρέπει να τηρείται, και στην περίπτωση αλλοδαπών και άστεγων, για τους οποίους είναι συνήθης η κράτηση πριν τη δίκη. • Εάν ο εισαγγελέας υποβάλει πρόταση για προσωρινή κράτηση (ή την παράτασή της), τότε το ΑΥΚΔΕ και ο συνήγορος υπεράσπισης του θα πρέπει να λάβουν το υλικό της υπόθεσης στην οποία βασίζεται η πρόταση. • Το υλικό της υπόθεσης πρέπει να παρέχεται κάθε φορά με τρόπο που επιτρέπει στην υπεράσπιση να προετοιμάζεται για τουλάχιστον μια ώρα πριν από την έναρξη της ακρόασης (όπως ορίζει ο νόμος). Επίσης, επειδή ακόμη και η προβλεπόμενη μια ώρα μπορεί να είναι ανεπαρκής για την προετοιμασία της υπεράσπισης, θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για τη παροχή του υλικού όσο το δυνατόν νωρίτερα. • Ο εισαγγελέας πρέπει να διασφαλίζει ότι η ψυχική και σωματική υγεία και ευεξία των παιδιών προστατεύεται μέσω της παροχής ειδικής βοήθειας. • Ο εισαγγελέας πρέπει να μεριμνά ώστε η ενημέρωση 	<ul style="list-style-type: none"> • Η εισαγγελία πρέπει να διασφαλίζει ότι δεν θα προσκομιστεί στο δικαστήριο κανένα αποδεικτικό στοιχείο που θα προκύψει από την παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων των ΑΥΚΔΕ. • Θα πρέπει να αποφεύγονται δηλώσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με την ενοχή των ΑΥΚΔΕ κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών ή άλλων περιστάσεων που ενδέχεται να μετατοπίσουν την κοινή γνώμη ώστε να θεωρεί ένοχο το ΑΥΚΔΕ, καθώς αυτό θα παραβίαζε το δικαίωμα δίκαιης δίκης και το σχετικό τεκμήριο αθωότητας. • Οι εισαγγελείς δεν πρέπει να θέτουν ερωτήματα, όπως αν το άτομο είναι πρόθυμο να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις, εάν έχει προηγουμένως εκφράσει την επιθυμία να παραμείνει σιωπηλό. • Οι εισαγγελείς δεν πρέπει να ασκούν πίεση στα άτομα προτείνοντας ότι σε περίπτωση ομολογίας ή τουλάχιστον κατάθεσης, η ανάκριση θα ολοκληρωθεί νωρίτερα ή δεν θα εφαρμοστεί προσωρινή κράτηση ή άλλο καταναγκαστικό μέτρο. • Οι εισαγγελείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν οπτικοακουστικό υλικό από 	<ul style="list-style-type: none"> • Με την ιδιότητά τους να παρακολουθούν τη νομιμότητα της έρευνας, οι εισαγγελείς πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη συμμόρφωση με τις δικονομικές εγγυήσεις που καθορίζονται από τις Οδηγίες. Πρέπει να υποχρεώνουν τους αστυνομικούς να επαναλαμβάνουν τις διαδικαστικές πράξεις (π.χ. ανακρίσεις) εάν έχουν παραβιαστεί οι νομικές απαιτήσεις.

<p>τρίτου προσώπου ή των προξενικών αρχών να πραγματοποιείται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο εισαγγελέας πρέπει να διασφαλίζει τη συμμετοχή ψυχολόγων ή παιδαγωγών κατά την ανάκριση των παιδιών. 	<p>τις ανακρίσεις πιο συχνά, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ευάλωτα άτομα (παιδιά, άτομα με αναπηρία, αλλοδαπούς που δεν μιλούν την γλώσσα).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ακόμη και αν η μητρική γλώσσα του ατόμου είναι μια λιγότερο διαδεδομένη γλώσσα αλλά το άτομο μιλάει Αγγλικά, οι εισαγγελείς δεν πρέπει να προσπαθούν να πείσουν το άτομο να δεχτεί τη μετάφραση στα αγγλικά. • Η χρήση οπτικοακουστικής καταγραφής είναι μία πιθανή λύση για την αξιολόγηση της ποιότητας της μετάφρασης, επομένως, πρέπει να εφαρμόζεται κάθε φορά που απαιτείται μετάφραση. • Οι πληροφορίες που δόθηκαν από ΑΥΚΔΕ πριν ενημερωθεί για τα δικαιώματά του δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, είτε επίσημα, είτε ανεπίσημα. • Το γεγονός ότι τα παιδιά είναι διαφορετικά από τους ενήλικες πρέπει να αναγνωριστεί και ληφθεί υπόψη από τον εισαγγελέα. • Η εισαγγελία θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η έννοια της «φιλικής προς τα παιδιά» δικαιοσύνης εφαρμόζεται σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά ύποπτα ή κατηγορούμενα για διάπραξη εγκλήματος και όχι μόνο σε παιδιά που είναι μάρτυρες ή θύματα εγκλημάτων. • Εάν ο εισαγγελέας κρίνει την απόδοση του διορισμένου 	
---	--	--

	<p>συνηγόρου υπεράσπισης ανεπαρκή και αναποτελεσματική, θα πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα διορισμού νέου συνηγόρου.</p>	
--	--	--

3.3 ΔΙΚΑΣΤΕΣ

Οι παρακάτω συστάσεις είναι προσαρμοσμένες σε δικαστές, οι οποίοι, υπό την εξουσία τους για υπεύθυνη και αντικειμενική λήψη αποφάσεων σε ποινικές διαδικασίες, πρέπει πάντα να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της διαδικασίας.

Πριν τη Δίκη	Κατά τη Διάρκεια της Δίκης	Επανορθωτικές ενέργειες
<ul style="list-style-type: none"> • Οι δικαστές πρέπει πάντα να επιμένουν στο νομικό καθήκον του σεβασμού του τεκμήριου αθωότητας. • Οι δικαστές θα πρέπει πάντα να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ατόμων και να παρέχουν σχετική βοήθεια, εάν χρειαστεί. • Τα δικαστήρια θα πρέπει να αποφεύγουν να διατάξουν προδικαστική κράτηση για ΑΥΚΔΕ εκτός και αν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Αυτή η αρχή πρέπει να τηρείται και στην περίπτωση αλλοδαπών ή άστεγων ατόμων, στην περίπτωση των οποίων παρατηρείται συχνή χρήση της προσωρινής κράτησης. • Οι δικαστές που γνωρίζουν, από τα αρχεία της υπόθεσης, ότι ένας μεταφραστής είναι απαραίτητος, θα πρέπει εκ των προτέρων να αναζητήσουν, να βρουν και να 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι δικαστές διασφαλίζουν ότι δεν θα προσκομιστεί στο δικαστήριο κανένα αποδεικτικό στοιχείο που θα προκύψει από την παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων των ΑΥΚΔΕ. • Θα πρέπει να αποφεύγονται δηλώσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με την ενοχή των ΑΥΚΔΕ κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών ή άλλων περιστάσεων που ενδέχεται να μετατοπίσουν την κοινή γνώμη ώστε να θεωρήσει ένοχο το ΑΥΚΔΕ, καθώς αυτό θα παραβίαζε το δικαίωμα δίκαιης δίκης και το σχετικό τεκμήριο αθωότητας. • Οι δικαστές δεν πρέπει να θέτουν ερωτήματα, όπως αν το άτομο είναι πρόθυμο να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις, εάν έχει προηγουμένως εκφράσει την 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι δικαστές θα πρέπει να έχουν αυξημένη ευθύνη στον αποκλεισμό όλων των αποδεικτικών στοιχείων που αποκτήθηκαν παραβιάζοντας τις δικονομικές εγγυήσεις όπως αυτές ορίζονται από τις Οδηγίες.

<p>διορίσουν έναν μεταφραστή, με σκοπό να είναι παρών στη δίκη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εάν ο δικαστής υποβάλει πρόταση για την κράτηση πριν από την δίκη (ή την παράταση της), τότε ο ΑΥΚΔΕ και ο συνήγορος υπεράσπισης του θα λάβουν το υλικό της υπόθεσης στην οποία βασιζεται η πρόταση. • Η δικογραφία της υπόθεσης πρέπει να παρέχονται κάθε φορά με τρόπο που επιτρέπει στην υπεράσπιση να προετοιμαστεί για τουλάχιστον μια ώρα πριν από την έναρξη της ακρόασης (όπως ορίζει ο νόμος). • Εάν ο δικαστής αντιληφθεί ότι τα υλικά της υπόθεσης παρουσιάστηκαν στην υπεράσπιση σε ώρα που δεν επιτρέπει την κατάλληλη προετοιμασία, τότε θα πρέπει να αναβάλει την ακρόαση ή ακόμη και να αρνηθεί την πρόταση του εισαγγελέα. • Εάν η κράτηση παιδιών σε σωφρονιστικό ίδρυμα δεν είναι απολύτως απαραίτητη, τότε οι δικαστές θα πρέπει να απέχουν από αποφάσεις που σχετίζονται με την κράτηση του παιδιού σε τέτοιο ίδρυμα. 	<p>επιθυμία του να διατηρήσει τη σιωπή του.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι πληροφορίες που δόθηκαν από ΑΥΚΔΕ πριν ενημερωθεί για τα δικαιώματά του δεν πρέπει να χρησιμοποιηθούν, είτε επίσημα, είτε ανεπίσημα. • Εκτός ή αντί να δοθούν οι προειδοποιήσεις ή η Επιστολή δικαιωμάτων με τρόπο αναπαράγει τη γλώσσα της νομοθεσίας, στα αλλοδαπά άτομα θα πρέπει να παρέχονται προειδοποιήσεις και γραπτή Επιστολή δικαιωμάτων σε απλή και κατανοητή γλώσσα. • Δεδομένου ότι τα παιδιά, σε σύγκριση με τους ενήλικες, έχουν ακόμη περισσότερες δυσκολίες στην κατανόηση της διαδικασίας και της νομικής ορολογίας είναι σημαντικό οι δικαστές να εξηγούν τη διαδικασία και τα δικαιώματα των παιδιών με χρήση απλής και ειδικά προσαρμοσμένης γλώσσας. • Οι δικαστές πρέπει να λάβουν υπόψη τους το γεγονός ότι τα παιδιά είναι διαφορετικά από τους ενήλικες και πρέπει να διασφαλίζουν ότι η έννοια της «φιλικής προς τα παιδιά» δικαιοσύνης εφαρμόζεται σε όλα τα παιδιά και όχι μόνο σε εκείνα που είναι μάρτυρες ή θύματα εγκλημάτων. • Εάν το ΑΥΚΔΕ είναι παιδί, για λόγους απορρήτου θα πρέπει να προγραμματιστούν δίκες σε απογευματινές ώρες (μετά τις σχολικές ώρες). 	
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Στην περίπτωση ποινικής διαδικασίας που διενεργείται σε δευτερεύον αδίκημα, όπου τα έξοδα μιας εγκληματολογικής γνώμης από εμπειρογνώμονα είναι υψηλά, ή σε περιπτώσεις όπου η ψυχική κατάσταση του ΑΥΚΔΕ πρέπει να εξεταστεί από ειδικό εμπειρογνώμονα, τότε οι δικαστές πρέπει να αναθέσουν την κάλυψη των συγκεκριμένων εξόδων στο κράτος. • Σε περίπτωση που ο δικαστής θεωρήσει την απόδοση του διορισμένου συνηγόρου υπεράσπισης ως ανεπαρκή και αναποτελεσματική, θα πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για το διορισμό νέου συνηγόρου υπεράσπισης. 	
--	--	--

3.4 ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Οι ακόλουθες συστάσεις απευθύνονται σε δικηγόρους, οι οποίοι εκπροσωπούν άτομα που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων.

Πριν τη Δίκη	Κατά τη Διάρκεια της Δίκης	Επανορθωτικές Ενέργειες
<ul style="list-style-type: none"> • Η εμπειρία δείχνει ότι τα ΑΥΚΔΕ δεν κατανοούν πλήρως το περιεχόμενο και τη φύση των δικονομικών τους δικαιωμάτων, οι συνήγοροι υπεράσπισης έχουν μια επιπλέον ευθύνη: να παρέχουν πληροφορίες και να εξηγούν λεπτομερώς τα 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι συνήγοροι υπεράσπισης θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα εξουσιοδότησης, με σκοπό να μπορούν να παραλάβουν σχετικά έγγραφα και σε περίπτωση που το ΑΥΚΔΕ δεν μπορεί να παραβρίσκεται στη δίκη, η απουσία του να είναι νόμιμη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι συνήγοροι υπεράσπισης θα πρέπει να ζητούν πιο συχνά δικαστικό έλεγχο σε περιπτώσεις περιττής χρήσης φυσικού περιορισμού, ειδικά με χειροπέδες. • Εάν οι αρχές αρνηθούν την πρόσβαση στο υλικό

<p>δικονομικά των ΑΥΚΔΕ με πλήρως κατανοητό τρόπο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αν η μητρική γλώσσα των ΑΥΚΔΕ είναι κάποια λιγότερο διαδεδομένη γλώσσα αλλά το άτομο μιλάει αγγλικά, οι αστυνομικοί συχνά προσπαθούν να πείσουν το άτομο να δεχτεί την αγγλική μετάφραση μεταφραστή. Ο συνήγορος υπεράσπισης δεν πρέπει να αφήσει να συμβεί κάτι τέτοιο. • Οι δικηγόροι θα πρέπει να διασφαλίσουν την παρουσία ενός επίσημα διορισμένου μεταφραστή για τις ανακρίσεις της αστυνομίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η επαγγελματική δεοντολογία απαιτεί από τους συνηγόρους υπεράσπισης να παρίστανται στις ακροάσεις των δικαστηρίων και να συμβουλεύουν το ΑΥΚΔΕ ανά πάσα στιγμή πριν την ακρόαση, όταν αυτό δεν καθίσταται αδύνατο λόγω πιέσεων που ασκούνται από εξωτερικές περιστάσεις. • Δεδομένου ότι τα παιδιά αντιμετωπίζουν ακόμη μεγαλύτερη δυσκολία στην κατανόηση της διαδικασίας και της νομικής ορολογίας, σε σχέση με τους ενήλικες, είναι σημαντικό ο συνήγορος υπεράσπισης να εξηγήσει την διαδικασία και τα δικαιώματά του με απλή και προσαρμοσμένη γλώσσα, πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της δικαστικής ακρόασης. • Συνίσταται στη γεωγραφική δικαιοδοσία κάθε δικηγορικού συλλόγου, οι δικηγόροι να εντάσσονται σε ένα διαδικτυακό σύστημα το οποίο να επιτρέπει την εύκολη αντικατάσταση των δικηγόρων σε περιπτώσεις κολλήματος. • Τα μέλη του εθνικού δικηγορικού συλλόγου θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα σύστημα με σκοπό τη δυνατότητα εύρεσης ενός συνηγόρου υπεράσπισης ακόμη και τα Σαββατοκύριακα, τις αργίες ή τις βραδινές ώρες. 	<p>της υπόθεσης, οι συνήγοροι υπεράσπισης θα πρέπει να χρησιμοποιούν τη διαδικασία καταγγελίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο συνήγορος υπεράσπισης θα πρέπει να αξιοποιεί όλες τις διαθέσιμες επανορθωτικές ενέργειες στις περιπτώσεις που οι αρχές παραβιάζουν τις δικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται από τις Οδηγίες, ακόμη και αν αυτό ενδέχεται να μην έχει αμέσως σημαντικό αντίκτυπο στην υπόθεση. Μακροπρόθεσμα οι συνέπειες και οι συντονισμένες προσπάθειες των συνηγόρων μπορούν να συνδράμουν σε μεγάλο βαθμό στην αλλαγή των πρακτικών και της γενικής στάσης των αρχών.
---	---	--

Στη βάση όσων παρουσιάστηκαν, υπάρχουν εκτεταμένα δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά των Οδηγιών στα εθνικά νομικά συστήματα των τεσσάρων χωρών που συμμετέχουν στο Έργο FAIR. Η λεπτομερής ανάλυση των δεδομένων δείχνει ότι η εθνική νομοθεσία της Αυστρίας, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας και της Ουγγαρίας συμμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό με τις διατάξεις των σχετικών Οδηγιών.

Παρόλο κατά τη διεξαγωγή της έρευνας δεν είχαν ενσωματωθεί πλήρως όλες οι εξεταζόμενες Οδηγίες, οι βασικές αρχές είναι ενταγμένες στα νομικά συστήματα και των τεσσάρων χωρών και γενικά τα δικονομικά δικαιώματα των ΑΥΚΔΕ είναι σεβαστά. Νομικές και πρακτικές προκλήσεις, ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται καθώς ορισμένα από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στις Οδηγίες, είτε δεν προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία ή οι κατά τόπους πρακτικές των αρχών φαίνεται να μην βοηθούν στην προστασία τους αντίθετα από τις διατάξεις των Οδηγιών.

Ενδεικτικά, όσον αφορά το νομικό πλαίσιο στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία, τα ΑΥΚΔΕ δεν ενημερώνονται επαρκώς σχετικά με τη δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης του δικαστηρίου και του δικαιώματός τους να ζητήσουν νέα δίκη ή κάποια άλλη νόμιμη διαδικασία. Στην Ουγγαρία δεν διασφαλίζεται ότι τα ΑΥΚΔΕ έχουν το δικαίωμα να αμφισβητήσουν μια απόφαση αν διαπιστωθεί ότι δεν έχει γίνει σωστή διερμηνεία ή δεν παρέχεται η δυνατότητα παραπόνου για την ποιότητα της διερμηνείας ή της μετάφρασης.

Στην Αυστρία διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης του συστήματος νομικής συνδρομής σε σχέση με την έγκαιρη πρόσβαση σε δικηγόρο και τις εγγυήσεις ποιότητας σε σχέση με το ισχύον σύστημα αποδοχών. Επιπλέον, παρά τη δυνατότητα των δικηγόρων να παρίστανται κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων της αστυνομίας δεν τους επιτρέπεται να συμμετέχουν ενεργά στην ανάκριση, δεδομένου ότι μπορούν να κάνουν μόνο ερωτήσεις που σχετίζονται με τις θεματικές της ανάκρισης.

Ένα παράδειγμα από την Ελλάδα αφορά το γεγονός ότι για τα άτομα που καταζητούνται δεν διασφαλίζεται το δικαίωμα νομικής συνδρομής κατά τη σύλληψη τους και έως ότου παραδοθούν ή έως ότου παρθεί η τελική τους απόφαση να μην παραδοθούν, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.

Από την άλλη πλευρά, ορισμένα δικαιώματα δεν γίνονται πλήρως σεβαστά στην πράξη, αν και ορίζονται από το νόμο. Έτσι, όσον αφορά την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για την αποφυγή δημόσιων αναφορών ενοχής από δημόσιες αρχές, προτού εκδοθεί οριστική απόφαση από το δικαστήριο, στη Βουλγαρία τα αποτελέσματα δείχνουν ότι στην πράξη τα προληπτικά μέτρα και οι επανορθωτικές ενέργειες σε περιπτώσεις παραβίασης είναι αναποτελεσματικά. Επιπλέον, όσον αφορά τις εγγυήσεις ποιότητας για υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης τα μέτρα που λαμβάνονται στην Αυστρία και την Ουγγαρία δεν θεωρούνται επαρκή.

Στην πρώτη περίπτωση, στην οποία τα δικαιώματα δεν ορίζονται και δεν προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία, προτείνεται τροποποίηση των εθνικών νομοθεσιών, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις Οδηγίες και η υψηλότερη δυνατή προστασία του δικαιώματος των ΑΥΚΔΕ σε δίκαιη δίκη. Στη δεύτερη περίπτωση, στην οποία τα δικαιώματα δεν γίνονται σεβαστά στην πράξη, συνιστάται τα ΑΥΚΔΕ των οποίων τα δικαιώματα έχουν παραβιαστεί να προσφύγουν στο ΔΕΕ και να κινήσουν διαδικασία παράβασης κατά του κράτους.

Όσον αφορά την υιοθέτηση των Καλών Πρακτικών όπως βρέθηκαν κατά την υλοποίηση του Έργου FAIR, το τρέχον εγχειρίδιο παρέχει συγκεκριμένες συστάσεις για επιλεγμένες ομάδες επαγγελματιών/υπηρετούντων στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης.

Ενδεικτικά συνίσταται η διεξαγωγή εκπαιδύσεων για αστυνομικούς προκειμένου να αλλάξει η οργανωτική νοοτροπία της αστυνομίας σχετικά με τη χρήση περιοριστικών μέτρων σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση ως προς και στην καλύτερη κατανόηση της σχέσης που υπάρχει μεταξύ του τεκμηρίου αθωότητας και της χρήσης περιοριστικών μέτρων.

Επιπλέον, όσον αφορά το προδικαστικό στάδιο, συνίσταται στους αστυνομικούς να μην ασκήσουν πίεση στα ΑΥΚΔΕ, προτείνοντας ότι σε περίπτωση που ομολογήσουν ή συμφωνήσουν να καταθέσουν η ανάκριση θα ολοκληρωθεί νωρίτερα ή θα αποφευχθεί η προσωρινή κράτηση ή ακόμη ότι κάποιο άλλο καταναγκαστικό μέτρο δεν θα εφαρμοστεί.

Για τους εισαγγελείς συνίσταται να αποφεύγονται δηλώσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με την ενοχή των ΑΥΚΔΕ κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών ή άλλων περιστάσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν την κοινή γνώμη ως προς την ενοχή κάποιου ατόμου, καθώς αυτό θα παραβίαζε το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και το τεκμήριο της αθωότητας. Επιπλέον, υπό την ιδιότητά τους να παρακολουθούν τη νομιμότητα της έρευνας, οι εισαγγελείς πρέπει να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη συμμόρφωση με τις δικονομικές εγγυήσεις όπως ορίζονται από τις Οδηγίες και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να υποχρεώνουν τους αστυνομικούς να επαναλαμβάνουν διαδικαστικές πράξεις, όπως ανακρίσεις, σε περίπτωση παραβίασης των νομικών απαιτήσεων.

Ένα παράδειγμα για τους δικαστές, που σχετίζεται με την εφαρμογή της «φιλικής προς τα παιδιά» δικαιοσύνης αφορά την αποφυγή κράτησης παιδιών σε σωφρονιστικά ιδρύματα, εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητο.

Για τους νόμιμους εκπροσώπους των ΑΥΚΔΕ, συνιστάται η χρήση όλων των διαθέσιμων επανορθωτικών μέσων στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρχές παραβίασαν τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται από τις Οδηγίες, ακόμη και αν αυτό δεν έχει άμεσο σημαντικό αντίκτυπο στην υπόθεση. Οι συνήγοροι υπεράσπισης μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην αλλαγή των πράξεων και της γενικής στάσης των αρχών, με συνεπείς και συντονισμένες προσπάθειες.

Μια κοινή σύσταση για τις επιλεγμένες ομάδες επαγγελματιών/υπηρετούντων που θα πρέπει να υιοθετηθεί σε όλα τα στάδια της διαδικασίας αφορά την ανάπτυξη εργαλείων ΤΠΕ (Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνιών) και την εφαρμογή μιας κατανοητής γλώσσας στην ενημέρωση των ΑΥΚΔΕ σχετικά με τα δικαιώματά τους, καθώς και τη γενική υποχρέωση της αρχής να τους παρέχει έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη.

Συνοψίζοντας, το Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών του Έργου FAIR, επιδιώκει να εμπνεύσει την ανταλλαγή μεταξύ των χωρών-εταίρων, να μεταφέρει γνώσεις σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα ΑΥΚΔΕ, όπως κατοχυρώνονται στις Οδηγίες, και να αντιμετωπίσει την ανάγκη βελτίωσης της γνώσης των επαγγελματιών και των υπηρετούντων στον χώρο της ποινικής δικαιοσύνης όσον αφορά τα νέα ευρωπαϊκά πρότυπα.

